

İlk Dönem Mezunu Aday Kur'an Kursu Öğreticilerine Göre Diyanet Akademisi

Religious Academies According to First Term Graduate Candidate Qur'an Course Instructors

Kasım KOCAMAN

Doç. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
İslami İlimler Fakültesi Din Eğitimi ABD,
Assc.Prof., Kutahya Dumlupınar University,
Faculty of Islamic Sciences Department of
Philosophy and Religions Sciences
kasim.kocamaan@dpu.edu.tr
ORCID: 0000-0002-7083-6327

Mehmet KOYUNCU

Arş. Gör., Ordu Üniversitesi,
İlahiyat Fakültesi, Din Eğitimi Anabilim Dalı
Res. Assist., Ordu University,
Faculty of Theology, Department of
Religious Education
educationalist42@gmail.com
ORCID: 0000-0002-8919-8089

DOI: 10.56720/mevzu.1429639

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Date Received: 1 Şubat / February 2024

Kabul Tarihi / Date Accepted: 13 Mart / March 2024

Yayın Tarihi / Date Published: 15 Mart / March 2024

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Mart / March

Atıf / Citation: Kocaman, Kasım – Koyuncu, Mehmet. "İlk Dönem Mezunu Aday Kur'an Kursu Öğreticilerine Göre Diyanet Akademisi". *Mevzu: Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (Mart 2024): 539-590. <https://doi.org/10.56720/mevzu.1429639>

İntihal: Bu makale, ithenticate yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned by ithenticate. No plagiarism detected.
web: <http://dergipark.gov.tr/mevzu> | <mailto:mevzusbd@gmail.com>

Copyright © CC BY-NC 4.0

Öz

İlk dönem mezunu aday Kur'an kursu öğreticilerinin öğrenim gördükleri Diyanet Akademisi meslekî eğitim programına yönelik görüşleri bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Bu çalışmada, ilk dönem mezunu aday Kur'an kursu öğreticilerinin Diyanet Akademisi'ne ilişkin görüş ve deneyimlerinin neler olduğunun ortaya konulması ve bunların değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu makale, Diyanet Akademisi'nin yeni kurulmuş ve aday din görevlisi meslekî eğitim programı ilk mezunlarını henüz vermiş olması sebebiyle alanda gerçekleştirilen öncü bir çalışma niteliğindedir. Ayrıca Diyanet Akademisi'nin bahsi geçen eğitim programının verimine ve kalitesine yönelik güncelleme çalışmalarına katkı sunması açısından da önem arz etmektedir. Araştırmanın yürütülmesinde nitel yöntem kullanılmış, bunun için katılımcıların bir olguyla ilgili görüş ve deneyimlerini kendi cümleleri ile ifade edebildikleri fenomenolojik desen tercih edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, Diyanet Akademisi'ni başarıyla tamamlayarak mezun olmuş ve henüz ataması yapılmamış aday Kur'an kursu öğreticileri oluşturmaktadır. Verilerin toplanması görüşme tekniği ve yarı yapılandırılmış görüşme formuyla gerçekleştirilmiştir. Görüşme formunda yer alan sorular, katılımcılara yöneltilmiş, verilen cevaplar bu formlara kaydedilmiştir. Veri analizinde, toplanan verilerin daha detaylı işlenerek araştırmanın özüne uygun anlamların elde edilmesine imkân tanınması sebebiyle içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda ise ilk dönem mezunu aday Kur'an kursu öğreticilerinin, öğrenim gördükleri meslekî eğitim programına ve Diyanet Akademisi'ne yönelik genel olarak olumlu kanaat taşıdıkları, eksikliklerin giderilmesi ve iyileştirmelerin sağlanması için eğitim programının güncellenmesi gerektiğine yönelik görüş ve beklentiye sahip oldukları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, Diyanet Akademisi, Aday Kur'an Kursu Öğreticileri, Hafızlık Eğitimi, 4-6 Yaş Eğitimi

Abstract

The views and experiences of candidate Qur'an course instructors who graduated from the first semester of the Religious Academy regarding the vocational education program they studied and the employment policy after graduation constitute the subject of this study. In this study, it is aimed to re-

veal and evaluate the views and experiences of the first semester graduates of the first semester candidate Qur'an course instructors regarding the Religious Academy. When the literature was examined, no academic study on the subject was found. In this respect, the research is a pioneering study in the field due to the fact that the Religious Academy has recently been established and has given its first graduates from the candidate religious instructor vocational training program. Therefore, it is important both in terms of being a pioneer in academic studies and contributing to the update studies of the Religious Academy regarding the efficiency and quality of the aforementioned training program. The study was conducted with a phenomenological design, which is a qualitative research design in which participants express their views and experiences about a phenomenon in their own words. The study group consists of candidate Qur'an course instructors who have successfully completed the Religious Academy and have not yet been appointed (waiting for appointment). Data were collected through interview technique and semi-structured interview form. The questions in the interview form were directed to the participants and the answers were recorded on these forms. In data analysis, content analysis technique was used because it allows the collected data to be processed in more detail and to obtain meanings appropriate to the essence of the research. As a result of the research, it was determined that the candidate Qur'an course instructors who graduated from the first semester had a generally positive opinion about the vocational training program and the Religious Academy, and that they had the opinion and expectation that the training program should be updated in order to eliminate deficiencies and provide improvements.

Key Words: Religious Education, Religious Academy, Candidate Qur'an Course Instructors, Hifz Education, 4-6 Age Education

Etik Kurul	Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Etik Değerlendirmeyi Yapan Kurul Adı: Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Etik Değerlendirme Kararının Tarihi: 02/02/2024 Etik Değerlendirme Karar Sayısı: 44
Yazar Katkıları	Çalışmanın Tasarlanması / <i>Conceiving the Study</i> : KK (%50), MK (%50) Veri Toplanması / <i>Data Collection</i> : KK (%50), MK (%50) Veri Analizi / <i>Data Analysis</i> : KK (%50), MK (%50) Makalenin Yazımı / <i>Writing up</i> : KK (%50), MK (%50) Makale Gönderimi ve Revizyonu / <i>Submission and Revision</i> : KK (%50), MK (%50)

Giriş

Din, insan ve toplum arasındaki ilişki, bireysel ve toplumsal olarak insanların dini ihtiyaçlarını gündeme getirmektedir. Toplumlar bu ihtiyaçlarını gidermek için zamanla kurumlar ve meslekler ihdas etmişlerdir. Yahudilik ve Hıristiyanlıktakine benzer olmasa da (Kocaman, 2019; Akdemir, 1983) İslam dinine mensup toplumlar da din hizmetlerinin ve dini faaliyetlerin ifası için tarihi süreç içerisinde dini kurumlar ve dini meslekler oluşturmuş ve geliştirmişlerdir. Türkiye Cumhuriyeti'nde de Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB), kamu kurumu olarak toplumun dini/İslami inanç, ibadet ve ahlak esaslarına dair işleri yürütmek, din konusunda toplumu aydınlatmak ve ibadet yerlerini yönetmekle yükümlü resmî bir kurumdur (Aydın, 2019; Kara, 2014; Göküş, 2019; Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun, 22 Haziran 1965). Başkanlığın yürüttüğü din hizmeti, kamu hizmeti sayılarak 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile din hizmetleri sınıfı oluşturulmuştur (DMK, 14 Temmuz 1965). DİB kendisine tevdi edilen din hizmetlerini (Kocaman, 2019), din hizmetleri sınıfı statüsündeki vaiz, Kur'an kursu öğreticisi, imam-hatip ve müezzin-kayyımlardan oluşan din görevlileri marifetiyle gerçekleştirmektedir (DİB, 2014). DİB, kanunun kendisine verdiği yetkiyle din görevlilerini “özel kanunlarına göre çeşitli derecelerde dini eğitim görmüş olan ve dini görev

yapan memur” (DMK, 14 Temmuz 1965) olarak ihtiyaç duyulan mahallerde ve kadrolarda istihdam etmiştir/etmektedir. DİB “günün şartlarına uygun olarak görevlerinin gerektirdiği bilgi, beceri ve davranışlar kazanmalarını; etkinlik ve tutumluluk bilinci ile yetiştirilmelerini sağlamak ve üst görevlere hazırlanmaları için” (DİB, 2012) istihdamını sağladığı gerek “aday memur” gerek “aslı memur” statüsündeki personeline kısa ve uzun süreli hizmet içi eğitimler vermiştir/vermektedir.

Diyanet Akademisi kuruluncaya kadar geçen süreçte Diyanet İşleri Başkanlığı’na ilk defa ataması gerçekleştirilen din görevlileri, “aday memur” statüsünde “Aday Memurların Yetiştirilmelerine İlişkin Genel Yönetmelik” uyarınca, aslı memur oluncaya kadar adaylık eğitime tabi tutulmuştur. Bu eğitim, Başkanlık tarafından çıkarılan “Diyanet İşleri Başkanlığı Aday Memurların Yetiştirilmelerine Dair Yönetmelik” çerçevesinde temel eğitim, hazırlayıcı eğitim ve staj olmak üzere üç aşamadan oluşmuştur. Bahsi geçen yönetmelik, “Diyanet İşleri Başkanlığına atanan aday memurların yetiştirilmesi için uygulanacak eğitim programlarını, eğitim sürelerini, eğitimlerde uygulanacak sınavları ve sınavların değerlendirilmesiyle ilgili esas ve usulleri düzenlemiştir” (DİB, 2012). Ayrıca DİB, “aslı memur” statüsündeki personeline hizmet süresi içinde bilgi tazeleme ve değişikliklere intibak eğitimi gibi verimliliği artırmaya yönelik hizmet içi eğitim programları düzenlemiştir. Bu eğitimlerin usul ve ilkeleri, “Diyanet İşleri Başkanlığı Hizmet İçi Eğitim Yönetmeliği” ile tanzim edilmiştir. Başkanlık yine üst görev kadrolara hazırlama, üst kademe yöneticilerin yetiştirilmesi ve eğitimcilerin eğitimi gibi hizmet içi eğitimleri de “Hizmet İçi Yönetmeliği” ile “Diyanet İşleri Başkanlığı Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliği” uyarınca düzenlemiştir. Tüm hizmet içi eğitim türlerinin plan ve koordinasyonunu ise Diyanet İşleri Başkanlığı merkez birimi olan Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, diğer birimlerle iş birliği yaparak yürütmüştür (DİB, 2012).

Din hizmetleri ve yaygın din eğitimi faaliyetlerinde bulunan Diyanet İşleri Başkanlığı (Yılmazkurt - Göküş, 2022) merkez teşkilatı bünyesinde, kanunla yapısal bir değişikliğe gidilerek 2022 yılında bu hizmet ve faaliyetleri ifa edecek nitelikli personel yetiştirmek amacıyla doğrudan Diyanet İşleri Başkanlığı’na bağlı, “Diyanet Akademi Başkanlığı” adını taşıyan yeni bir birim kurulmuştur (Diyanet Akademisi Kanunu, 24 Mart 2022). Diyanet Akademi Baş-

kanlığına bağlı da Diyanet Akademisi ismini taşıyan yeni bir yaygın din eğitimi kurumu tesis edilmiştir. Bu Akademinin hedef, görev ve yetkileri, Akademi birimleri, başkanı ve merkezleri, Akademi kurulları, eğitim faaliyetlerinin yürütülmesi gibi hususlar “Diyanet Akademisi Görev ve Çalışma Yönetmeliğinde” belirtilmiştir (Diyanet Akademisi Görev ve Çalışma Yönetmeliği, 2023). Diyanet Akademi kanununa ve Diyanet Akademisi görev ve çalışma yönetmeliğine göre Diyanet Akademisi, dinî yüksek ihtisas merkezleri, dinî ihtisas merkezleri ve eğitim merkezlerinden oluşturulmuştur. Diyanet Akademi merkezlerinde, Din Hizmetleri Sınıfı'na giren pozisyonlarda istihdam edileceklerin öğrenci aday din görevlisi statüsünde hizmet öncesi meslek eğitimleri, devlet memuru statüsündeki personelin hizmet içi eğitimleri ve yurt dışından gelen yabancı din görevlilerinin eğitim faaliyetleri gerçekleştirilmeye başlanmıştır (Diyanet Akademisi Kanunu, 24 Mart 2022). Böylece Diyanet Akademi merkezlerinde hizmet içindeki personele yönelik hizmet içi eğitim ve henüz resmi olarak hizmete başlatılmamış aday din görevlilerine yönelik hizmet öncesi eğitim programları gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Bu bağlamda Diyanet Akademisi'nde, Din Hizmetleri Sınıfı'nda sözleşmeli personel olarak müezzin-kayyım, imam-hatip, Kur'an kursu öğreticisi ve vaiz unvan ve kadrolarında istihdam edileceklere aday din görevlisi hizmet öncesi mesleki eğitim verilmesi karara bağlanmıştır. Buna göre aday din görevlileri, KPSS ve giriş için yapılacak sözlü/uygulamalı sınav sonuçları dikkate alınarak Diyanet Akademisi'nde bir manada öğrenci statüsünde hizmet öncesi mesleki eğitime alınacaklardır. Atanacakları pozisyonlara göre altı ay ile üç yıl süren eğitim programlarını ve eğitim sonunda yapılacak sınavları başarıyla tamamlayan aday din görevlileri, eğitimlerine uygun pozisyonlara sözleşmeli memur statüsünde, din hizmetleri sınıfında göreve başlatılacaklardır. Bunun yanında Başkanlıkta memur kadrolarında vazife yapanlar, din hizmetleri sınıfında görev yapabilmek için, özlük hakları mahfuz olmak kaydıyla, bahsi geçen mesleki eğitime iştirak edebileceklerdir (Diyanet Akademisi Kanunu, 24 Mart 2022). Mesleki eğitim programlarının içeriğinin tasarlanması, planlanması ve hazırlanmasında ihtiyaç analiz sonuçları, belirlenen kazanımlar, eğitime alınanların yeterlilikleri, eğitimi planlayanların ve uygulayanların görüşleri dikkate alınmaktadır (Diyanet Akademisi Mesleki Eğitim Yönetmeliği, 2023).

Hizmet ve memuriyet öncesi eğitime alınan “aday din görevlilerinden vaizlerin mesleki eğitimlerinde yüksek ihtisas programı; Kur’an kursu öğreticiliği, imam-hatip ve müezzin kayyım olanlara ise ihtisas eğitimi programı” uygulanmaktadır. Mesleki eğitim programlarında hem teorik hem de uygulamalı dersler yer almaktadır. Mesleki eğitim, bir eğitim yılı içinde yer alan ve sınav haftaları da dâhil olmak üzere her biri on beş haftadan oluşan güz, bahar ve yaz eğitim dönemlerinde verilmektedir. Aday din görevlilerinden vaiz pozisyonlarına atanacakların mesleki eğitim süresi sekiz dönem, Kur’an kursu öğreticisi olarak atanacaklardan dört yıllık dinî yükseköğretim mezunları için eğitim süresi iki dönem, diğerleri için üç dönem; imam-hatip olarak atanacaklardan dört yıllık dinî yükseköğretim mezunu hafız olanlar için iki dönem, diğerleri için üç dönem ve müezzin-kayyım olarak atanacakların eğitim süreleri ise iki dönemdir. Mesleki eğitim programlarından dinî yüksek ihtisas programının, dinî yüksek ihtisas merkezlerinde; ihtisas eğitim programının ise dinî ihtisas merkezlerinde uygulanması esastır (Diyanet Akademisi Mesleki Eğitim Yönetmeliği, 2023).

Diyanet Akademi Kanunu ve ilgili yönetmelikler doğrultusunda, aday din görevlilerinin istihdam edilecekleri pozisyonların ve üstenecekleri hizmetin gerektirdiği niteliklere yönelik programlar hazırlanmıştır. Bunlar arasında aday Kur’an kursu öğreticileri için oluşturulmuş programlar da bulunmaktadır. Bu programlardan biri, Hafız Kur’an kursu aday din görevlileri mesleki eğitim programı, diğeri ise 4-6 yaş Kur’an kursu aday din görevlileri mesleki eğitim programıdır (DİB, 2023; DİB, 2023). Her iki program genel olarak hedefleri, amaçları, program yapısı, uygulama esasları, dersler ve krediler açısından birbirine benzemektedir. Her iki programın da iki dönemlik hazırlandığı görülmektedir. Program, Kur’an-ı Kerim, Temel İslami İlimler, Din Hizmetleri, Mesleki Bilgi ve Beceri, Mevzuat ve Kültürel Etkinlikler gibi öğrenme alanlarından oluşmaktadır. Kur’an-ı Kerim öğrenme alanının Tecvid Bilgisi, Yüzüne Okuma ve Ezbere Okuma; Temel İslami İlimler öğrenme alanının Meal, Akaid-Kelam, İlmihal, Hadis ve İslam Ahlakı; Din Hizmetleri öğrenme alanının Davet ve Nebevi Metot ve Yaygın Din Eğitiminde İletişim ve Rehberlik; Mesleki Bilgi ve Beceri öğrenme alanının Öğreticilik Mesleğine Giriş, Hafızlık Eğitimi Öğreticilik Formasyonu (Hafız Kur’an kursu öğreticileri için), 4-6 yaş eğitimi öğreticilik formasyonu (4-6 yaş Kur’an kursu öğreticileri için), Dini

Musiki ve Uygulama/Staj; Mevzuat öğrenme alanı ise Devlet Teşkilatı ve Kamu Mevzuatı derslerinden oluşmaktadır (DİB, 2023; DİB, 2023). Her iki programda da genel olarak benzer olmakla birlikte her bir öğrenme alanındaki toplam ders kredileri açısından nispeten farklılık söz konusudur. Şöyle ki, Hafız Kur'an kursu öğretmenleri için hazırlanan programındaki her bir öğrenme alanının toplam ders kredileri, Kur'an-ı Kerim öğrenme alanının 380; Temel İslami İlimler öğrenme alanının 380; Din Hizmetleri öğrenme alanının 56; Mesleki Bilgi ve Beceri öğrenme alanının 280; Mevzuat öğrenme alanının 28 ve Kültürel Etkinlikler öğrenme alanının ise 84'tür (DİB, 2023). 4-6 Yaş Kur'an kursu öğretmenleri için hazırlanan programındaki her bir öğrenme alanının toplam ders kredileri ise Kur'an-ı Kerim öğrenme alanının 224; Temel İslami İlimler öğrenme alanının 280; Din Hizmetleri öğrenme alanının 56; Mesleki Bilgi ve Beceri öğrenme alanının 392; Mevzuat öğrenme alanının 28 ve Kültürel Etkinlikler öğrenme alanının ise 84'tür (DİB, 2023). Her iki program karşılaştırıldığında Kur'an-ı Kerim, Temel İslami İlimler ve Mesleki Bilgi ve Beceri öğrenme alanlarının ders kredileri sayısında bariz farklılık olduğu görülmektedir. Kur'an-ı Kerim ve Temel İslami İlimler öğrenme alanlarının toplam ders kredi sayısının Hafız Kur'an kursu öğretici programında, Mesleki Bilgi ve Beceri öğrenme alanının toplam ders kredi sayısının ise 4-6 yaş Kur'an kursu öğreticisi programından daha fazla olması dikkat çekmektedir.

Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından, 2022 yılı KPSS-DHBT sonuçlarına göre aday Kur'an kursu öğretmenleri programına toplam 1300 kişilik alım ilanına çıkmış, sözlü mülakata ise bu kontenjanın 3 katı aday çağırılmıştır. Bunlardan sözlü mülakatta hafızlık eğitimi için ilk 600 kişi, 4-6 yaş eğitimi içinse ilk 700 kişi Akademi programında eğitim almaya hak kazanmıştır (DİB, 2022). Bunların eğitiminin başlanmasında, 06.02.2023 tarihinde meydana gelen deprem nedeniyle gecikme yaşanmış ve eğitim 05.06.2023 tarihinde başlamıştır. Yaklaşık 8 aylık eğitim sonucunda başarılı bulunan adaylar 19.01.2024 tarihinde Diyanet Akademisi'nden mezun olmuş ve henüz bu adayların atanması gerçekleştirilmemiştir ("Cumhurbaşkanı Erdoğan, Diyanet Akademisi Başkanlığı Mezuniyet Merasimi'ne katıldı", 01 Şubat 2024; "Cumhurbaşkanı Erdoğan, Diyanet Akademisi Başkanlığı Mezuniyet Merasimi'ne katıldı", 2024).

1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmada, ilk dönem mezunu aday Kur'an kursu öğretmenlerinin Diyanet Akademisi'ne ilişkin görüş ve deneyimlerinin neler olduğunun ortaya konulması ve bunların değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Din görevlisi atamalarında Diyanet Akademisi mezunu olma şartı 2023 yılı itibarıyla yürürlüğe girmiş olup Diyanet Akademisi aday din görevlisi olarak ilk mezunlarını Ocak 2024'te vermiştir. Diyanet Akademisi'nin eğitim öğretim faaliyetlerine dair şu ana kadar herhangi bir akademik çalışmaya rastlanmamıştır. Eğitim kurumlarının verimli ve kaliteli bir eğitim anlayışına sahip olup olmadıklarının açığa çıkarılmasında ve geleceğe dönük vizyon oluşturulmasında paydaş görüşleri önem arz etmektedir. Bu sebeple ilk dönem mezunu aday Kur'an kursu öğretmenlerinin Diyanet Akademisi'ne ilişkin görüşlerinin ortaya konulması ve değerlendirilmesi, araştırmayı Diyanet Akademisi mesleki eğitim programının geleceğe dönük iyileştirilmesine katkı sunması açısından önemli kılacaktır.

2. Araştırmanın Problemi

Diyanet Akademisi ilk dönem mezunu aday Kur'an kursu öğretmenlerinin, Diyanet Akademisi'ne yönelik görüşleri, çalışmanın odak noktasını oluşturmaktadır. Bu sebeple çalışmanın temel problem cümlesi de buna göre biçimlenmiş ve "İlk dönem mezunu Aday Kur'an kursu öğretmenlerinin mezun oldukları Diyanet Akademisi merkezlerine ilişkin görüş ve deneyimleri nelerdir?" şeklinde belirlenmiştir. Araştırmada şu alt problemlere de cevap aranmıştır:

1. İlk dönem mezunu aday Kur'an kursu öğretmenlerine göre Diyanet Akademisi ne anlam ifade etmektedir?

2. İlk dönem mezunu aday Kur'an kursu öğretmenlerinin Diyanet Akademisi'nde aldıkları teorik Temel İslami İlimler derslerine ilişkin görüş ve deneyimleri nelerdir?

3. İlk dönem mezunu aday Kur'an kursu öğretmenlerinin Diyanet Akademisi'nde aldıkları Kur'an-ı Kerim ve Dini Müzik gibi uygulama derslerine ilişkin görüş ve deneyimleri nelerdir?

4. İlk dönem mezunu aday Kur'an kursu öğretmenlerinin Diyanet Akademisi'nde aldıkları Pedagojik formasyon derslerine ilişkin görüş ve deneyimleri nelerdir?

5. İlk dönem mezunu aday Kur'an kursu öğretmenlerinin Diyanet Akademisinde görev yapan eğitim görevlilerine yönelik görüş ve deneyimleri nelerdir?

6. İlk dönem mezunu aday Kur'an kursu öğretmenlerinin Diyanet Akademisi yöneticilerine yönelik görüş ve deneyimleri nelerdir?

7. İlk dönem mezunu aday Kur'an kursu öğretmenlerinin Diyanet Akademisi eğitim binalarının ve yatılı imkânlarının mevcut durumuna yönelik düşünce ve gözlemleri nelerdir?

8. İlk dönem mezunu aday Kur'an kursu öğretmenlerinin Diyanet Akademisi'nin din görevliliğini icra motivasyonlarına ve DİB kurum aidiyetlerine etkilerine yönelik düşünce ve deneyimleri nelerdir?

9. İlk dönem mezunu aday Kur'an kursu öğretmenlerinin görev yapacakları Kur'an kurslarına yerleştirme puanlarının belirlenmesine yönelik mevcut uygulamaya ilişkin görüş ve deneyimleri nelerdir?

10. İlk dönem mezunu aday Kur'an kursu öğretmenlerinin Diyanet Akademisi'ne ilişkin çeşitli konulardaki görüş ve deneyimleri nelerdir?

3. Yöntem

3.1. Araştırmanın Modeli

Nitel araştırmaların "temel amacı algı ve deneyimlerin açığa çıkarılıp" anlamlandırılmasıdır (Tekindal - Arsu, 2020, 153). Bunun için pek çok araştırma deseni kullanılmaktadır. Bunlardan birisi de fenomenolojik desendir. Fenomenoloji kavramı felsefi ve psikolojik anlamda "insanın yaşantı dünyasının özüne ulaşmak ve onu görünür kılmaktır" (Yalçın, 2022, 216). Nitel araştırma deseni olarak Fenomenoloji, katılımcılarının bir olguyla ilgili görüş ve deneyimlerini kendi tanımları ile ifade etmelerine imkân tanımaktadır (Creswell - Creswell, 2021). Bunun yanında katılımcıların olguya (fenomene) verdiği çeşitli tepki ve algılar ile nesnelere ve davranışları nasıl tanımladıkları tema, kategori ve kodlar oluşturularak araştırılır (Tezcan, 2013). Böylelikle

belli bir olguyu tecrübe eden bir kaç kişinin o fenomene dair deneyimlerinin ortak anlamı, bir başka ifadeyle özü ortaya çıkarmaya çalışılır (Creswell, 2018; Yıldırım - Şimşek, 2021).

Fenomenolojik desende, “ne yaşandı?”, “ne deneyimlediler?”, “ne anlam yüklediler?” gibi sorulara cevap aranır. Bu desende veri toplama süreci, uzun süren görüşmelere dayanır ve araştırmacı, araştırılan olgunun bir parçası değildir (Çapar - Ceylan, 2022; Kırıl, 2021). Bu bağlamda araştırmada, Diyanet Akademisi’nin önemli bir iç paydaşı olan ilk dönem mezunu aday Kur’an kursu öğreticilerinin görüş ve deneyimlerinin “ne yaşandı?”, “ne deneyimlediler?”, “ne anlam yüklediler?” gibi sorular temelinde değerlendirilmesi hedeflendiği için fenomenolojik desen tercih edilmiştir.

Katılımcıların deneyimlerinden hareketle verdikleri cevaplar doğrultusunda 4 tema, 11 kategori ve 94 koda ulaşılmıştır. Tema, kategori ve kodlar bağlamında yorumlama yapılmıştır. Araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğini artırmak için verilerde herhangi bir değişiklik yapılmamış, geçerliliği ve inandırıcılığı sağlamak amacıyla örnek katılımcı görüşleri doğrudan ve eksiksiz bir şekilde aktarılmıştır. Araştırma sonuçları benzer çalışmalar ile alanyazındaki diğer çalışmalar kapsamında değerlendirilip tartışılmış, böylece güvenilirlik sağlanmaya çalışılmıştır (Yıldırım - Şimşek, 2021).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Türkiye’nin farklı illerinde Diyanet Akademisi’nden başarıyla mezun olmuş ve henüz ataması yapılmamış aday Kur’an kursu öğreticileri oluşturmaktadır. Katılımcıların belirlenmesinde maksimum çeşitlilik örnekleme ve kartopu örnekleme kullanılmıştır. Maksimum Çeşitlilik Örnekleme ile “çeşitli bağlamlarda farklı paydaşların deneyimlerini elde etmek” (Yağar - Dökme, 2018, 5) amaçlanırken Kartopu Örnekleme “kişiden kişiye, kişiden de durumlara (veya olgulara) ulaşarak farklı olguları açıklayabilmek” (Baltacı, 2018, 246) amacıyla kullanılmaktadır. Araştırmaya 33 kişi katılmıştır. Verilerin tekrarlandığı ve doygunluğa ulaştığı öngörüldüğünde ise görüşmeler nihayete erdirilmiştir. Çalışma grubunu oluşturan katılımcılara ilişkin bilgiler tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Çalışma Grubunu Oluşturan Katılımcılara İlişkin Bilgiler

Kod	Lisans Mezuniyet Programı	Mezun Olduğu Akademi	Kategorisi
K1	İlahiyat	Ordu	4-6 Yaş Eğitimi
K2	İlahiyat	Konya-Selçuk	4-6 Yaş Eğitimi
K3	İlitam	Gaziantep	Hafızlık Eğitimi
K4	İlitam	Ordu	Hafızlık Eğitimi
K5	İlitam	Kütahya	4-6 Yaş Eğitimi
K6	İlahiyat	Konya-Selçuk	Hafızlık Eğitimi
K7	İlahiyat	Konya-Selçuk	Hafızlık Eğitimi
K8	İlahiyat	Diyarbakır	Hafızlık Eğitimi
K9	İlitam	İstanbul-Haseki	Hafızlık Eğitimi
K10	İlahiyat	Ankara	Hafızlık Eğitimi
K11	İlitam	İzmir	Hafızlık Eğitimi
K12	İlahiyat	Bursa	Hafızlık Eğitimi
K13	İlahiyat	Ordu	Hafızlık Eğitimi
K14	İlahiyat	Ordu	4-6 Yaş Eğitimi
K15	İlitam	Antalya	Hafızlık Eğitimi
K16	İlitam	Ordu	Hafızlık Eğitimi
K17	İlahiyat	Kocaeli	4-6 Yaş Eğitimi
K18	İlitam	Trabzon	Hafızlık Eğitimi
K19	İlitam	Ankara	4-6 Yaş Eğitimi
K20	İlitam	Antalya	Hafızlık Eğitimi

K21	İlitam	Erzurum	Hafızlık Eğitimi
K22	İlitam	Antalya	4-6 Yaş Eğitimi
K23	İlitam	Ankara	Hafızlık Eğitimi
K24	İlitam	Konya-Selçuk	4-6 Yaş Eğitimi
K25	İlahiyat	Şanlıurfa	4-6 Yaş Eğitimi
K26	İlitam	Samsun	4-6 Yaş Eğitimi
K27	İlitam	Bursa	4-6 Yaş Eğitimi
K28	İlitam	Kocaeli	Hafızlık Eğitimi
K29	İlahiyat	Gaziantep	4-6 Yaş Eğitimi
K30	İlahiyat	Ordu	4-6 Yaş Eğitimi
K31	İlitam	Kocaeli	4-6 Yaş Eğitimi
K32	İlahiyat	Bursa	4-6 Yaş Eğitimi
K33	İlitam	Gaziantep	Hafızlık Eğitimi

Tablo 1’de yer alan katılımcıların Akademi eğitimi olarak 15 farklı merkezden, görev alan kategorisi olarak 18’inin Hafızlık Eğitiminden, 15’inin ise 4-6 Yaş Eğitiminden ve lisans mezuniyeti olarak da 19’unun İlahiyat/İslami İlimler fakültelerinin İLİTAM (İlahiyat Lisans Tamamlama Programı) programından, 14’ünün ise İlahiyat programından (örgün) mezun olduğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Nitel araştırma yöntemi ile yürütülen bu çalışmada da veri toplama aracı olarak görüşme tekniği kullanılmıştır. Katılımcıların, araştırma konusu hakkında bilgi, duygu ve düşüncelerini aktif olarak ifade ettiği ve tecrübelerini paylaştığı veri toplama tekniği olarak görüşme, detaylı bilgi sağlama ve uygulama kolaylığı sunması açısından tercih edilmektedir (Yıldırım - Şimşek, 2021; Baltacı, 2019; Karasar, 2016; Türnüklü, 2000). Bu bağlamda araştırmada

görüşme tercih edilmiştir. Ayrıca görüşme esnasında araştırmacılar tarafından dört ana temada yarı yapılandırılmış 12 sorudan oluşan görüşme formu kullanılmıştır. Formun hazırlanma sürecinde Din Eğitimi alanından iki uzmanın görüşü alınmıştır. Uzmanlardan gelen dönütler sonucunda görüşme formunda yer alan sorular yeniden düzenlenmiş ve son şekli verilmiştir. Veriler toplanırken görüşme soruları katılımcılara yöneltilmiş, gelen yanıtlar formlara kaydedilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Nitel araştırmalarda fenomenolojik analiz, içerik analizi, betimsel analiz, yerleşik kuram ve sabit karşılaştırma analizi, söylem çözümlemesi ve etnometodoloji gibi belli başlı veri analizleri kullanılmaktadır. (Özdemir, 2010). Bu çalışmada verilerin daha detaylı işlenerek araştırmanın özüne uygun anlamların elde edilmesine imkân veren içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde toplanan veriler titizlikle incelenerek katılımcılar tarafından yoğun olarak vurgulanan olay ve olgulardan hareketle katılımcı görüşleri sistematik bir biçimde ayrıştırılır ve kodlanır. Akabinde bu kodlardan kategorilere; kategorilerden de temalara ulaşılarak elde edilen veriler bir bütün olarak yorumlanır (Baltacı, 2019). Bu bağlamda kodlardan kategorilere, kategorilerden de temalara ulaşılarak veriler bir bütün olarak yorumlanmıştır. Bu çalışmada toplanan verilerin, uzman görüşleri doğrultusunda, içerik analizi yapılarak yorumlanmasının daha uygun olacağı kanaatine varılmıştır.

3.5. Etik

Araştırmaya ilişkin etik kurul izni Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan (Karar No: 2024-44) alınmıştır. Araştırma verileri gönüllü katılımcılar ile çevrimiçi veri toplama araçları kullanılarak elde edilmiştir. Katılımcılardan görüşme öncesinde gönüllü katılımcı olarak onamaları alınmıştır

4. Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde, araştırmanın çalışma grubunu oluşturan gönüllü katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmelerde, katılımcılara "Diyanet Akademisi ve Akademi Eğitim Programı", "Eğitim, Yönetim ve İmkânlar", "Meslekî Motivasyon ve Kurum Aidiyeti", "Atama Sistemi ve Çeşitli Konular" temaları

altında sorulan sorulara verilen cevaplar tablo-2’de yer aldığı şekilde kategorilere ayrılmış ve bu kategoriler altında da sonraki tablolarda yer verildiği şekliyle kodlar oluşturulmuştur.

Tablo 2: Oluşturulan Temaların Kategorilere Dağılımı

Temalar	Kategoriler
Diyamet Akademisi ve Akademi Eğitim Programı	<ul style="list-style-type: none"> • Diyanet Akademisi • Teorik Dersler • Uygulama Dersleri • Pedagojik Formasyon Dersleri
Eğitim, Yönetim ve İmkânlar	<ul style="list-style-type: none"> • Eğitim Görevlileri • Akademi Yöneticileri • Akademi Binaları
Meslekî Motivasyon ve Kurum Aidiyeti	<ul style="list-style-type: none"> • Mesleği İcra Motivasyonu • DİB Kurum Aidiyeti
Atama Sistemi ve Çeşitli Konular	<ul style="list-style-type: none"> • Yerleşme Puanlarının Belirlenmesi • Mezunların Değindiği Çeşitli Konular

4.1. Diyanet Akademisi ve Akademi Müfredatı

4.1.1. Diyanet Akademisi

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan katılımcılara kendileri için Diyanet Akademisi’nin ne anlam ifade ettiğine ilişkin yöneltilen soruya alınan cevaplar tablo-3’teki gibi kodlara ayrılmıştır.

Tablo 3: İlk Dönem Mezunu Aday Kur'an Kursu Öğreticilerinin Diyanet Akademisi'ne Yönelik Görüşleri

Kodlar	Katılımcı Sayısı	Katılımcılar
Yeterlilik kazanmak	9	K8, K13, K14, K19, K20, K24, K28, K29, K31
Meslek öncesi eğitim, mesleğe hazırlık	7	K1, K5, K15, K17, K18, K29, K33
Belirsizlik ve hayal kırıklığı	6	K4, K10, K21, K25, K26, K27
Mevcut bilgilerin tekrar edilmesi	5	K7, K8, K20, K22, K32
Kaliteli ve donanımlı din görevlisi yetiştirmek	4	K2, K16, K30, K31
Zorluk ve yorgunluk	4	K4, K9, K26, K27
Güzel düşünülmüş ama yetersiz kaldı	3	K6, K24, K30
Gereklilik	3	K9, K12, K13
Kurum Aidiyeti, temsil kabiliyeti	3	K5, K12, K19
Stres, kaygı, baskı ve kalma korkusu	3	K1, K4, K18
İlim, irfan mektebi, tecrübe paylaşımı	2	K3, K23
Birebir ders görme imkânı	1	K11

Tablo 3'te yer alan verilere bakıldığında Diyanet Akademisi'ne ilişkin kodlar incelendiğinde 12 farklı kodun oluşturulduğu, bunlardan "Yeterlilik kazanmak", "Meslek öncesi eğitim, mesleğe hazırlık", "Belirsizlik ve hayal kırıklığı" şeklindeki kodların öne çıktığı görülmektedir.

Konuyla ilgili öne çıkan katılımcı görüşleri şu şekildedir:

"Meslekî yeterlilik açısından bir ihtiyaç olduğunu düşünüyorum. Geç kalınmış bir proje. Yalnız ayıklanmamış müfredatı düzenlenmeli. Elzem gördüğüm halde en çok eleştirenlerden biri bendim." (K13)

"Göreve başlamadan önce meslekî hazırlık süreci." (K33)

"Kaliteli din görevlisi yetiştirmeyi amaçlayan eğitim kurumu." (K2)

"Akademi eğitimini, büyük ihtiyaç ve kurum aidiyeti için önemli buluyorum." (K12)

"İlim, irfan mektebi" (K3)

"Bana göre ilim yuvası tecrübenin membaı" (K23)

"Eğitim, ilim, stres, kaygı." (K18)

"Bilgilerin tekrarı" (K22)

"Örgün eğitim alma imkânı bulamadığım için heyecanla başladığım bir eğitim oldu. Çok değer verdiğim hocalardan birebir ders görme imkânı buldum. Bu benim için çok değerliydi. Şartlarımız daha iyi olsaydı daha keyifle gidip geldiğim bir yer olurdu." (K11)

Tablo 3'te yer alan verilerden ve öne çıkan katılımcı görüşlerinden hareketle Diyanet Akademisi'nin katılımcıların 2/3'si için olumlu anlam ifade ettiği söylenebilir. Buna karşın yaklaşık katılımcıların 1/3'i tarafından ise olumsuz anlam ifade etmektedir. Bu ise Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından dikkate alınması gereken bir durum olarak değerlendirilebilir.

4.1.2. Eğitim Programında Yer Alan Teorik Temel İslâmî İlimler Dersleri

Katılımcılara Meal-Akaîd/Kelam-İlmihal-Hadis-İslâm Ahlâkı gibi teorik Temel İslâmî İlimlere yönelik derslerine ilişkin sorulara alınan cevaplar tablo-4'teki gibi kodlara ayrılmıştır.

Tablo 4: İlk Dönem Mezunu Aday Kur'an Kursu Öğreticilerinin Teorik Temel İslâmî İlimler Derslerine Yönelik Görüş ve Deneyimleri

Kodlar	Katılımcı Sayısı	Katılımcılar
İlahiyat eğitiminin genel tekrarı	18	K1, K5, K6, K9, K10, K14, K17, K18, K20, K21, K22, K24, K25, K26, K29, K31, K32, K33
Kaliteli, faydalı ve verimli	16	K3, K4, K6, K7, K8, K11, K12, K15, K18, K19, K21, K23, K27, K28, K31, K33
Yoğun program, yetersiz zaman, program sadeleştirilmeli	12	K2, K4, K7, K11, K12, K14, K17, K21, K23, K27, K28, K30
Akâid/Kelam derslerinde ateizm, deizm gibi güncel konulara yer verilmeli	8	K14, K17, K20, K26, K27, K28, K31, K33
İslâm Ahlâkı dersinin içeriği verimli hale getirilmeli, işlenişi değiştirilmeli	6	K11, K16, K22, K26, K28, K31
Yetersiz kaynak (Ortak kaynak eksikliği)	4	K4, K13, K16, K30
Bazı dersler için kafa karışıklığı ve karmaşa	4	K4, K12, K14, K16
Alanında donanımlı hocalarla tanışmak, tecrübe paylaşımı	3	K9, K17, K22
Yük, yorgunluk ve zaman kaybı	3	K6, K13, K16
Ehl-i sünnet çizgisi	2	K11, K12
Bazı derslerde küçümsenme	1	K21

Tablo 4’te yer alan veriler incelendiğinde Teorik İslâmî İlimler derslerine ilişkin 11 kod oluşturulduğu bunlardan “İlahiyat eğitiminin genel tekrarı”, “Hocaların gayretleriyle kaliteli, faydalı ve verimli”, “Yoğun program, yetersiz zaman, program sadeleştirilmeli” şeklindeki kodların öne çıktığı görülmektedir.

Konuyla ilgili öne çıkan katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Kendi adıma ders içeriği açısından akademi eğitiminde daha önce duymadığım yeni bir şey duymadım. Genel bir tekrar gibiydi. Ama bu dersleri işlediğimiz hocalarımızın şahsi tecrübeleri, bizimle iletişimleri, onlarla tanışmış olmak, bunlar paha biçilemezdi.” (K9)

“İlahiyatta gördüğümüz derslerden bir farkı yoktu. Tekrar niteliğindedi...” (K24)

“Yüksek öğretimi olmayan veya başarılı bir mezuniyeti bulunmayan biri için etkili olmuştur mutlaka. Birkaç ders hariç benim için hatırlatma niteliğinde oldu.” (K26)

“İLİTAM’da alınan bilgilerin üzerine biraz hatırlatıcı, biraz tamamlayıcı bilgi olduğu kanaatindeyim. Örgün okuyanlar için tamamen hatırlatmayı diyebiliriz...” (K31)

“Bu derslerden çok verim aldım. Kur’an-ı Kerîm’i anlamamız için meal çok faydalı oldu. İlmihâlî derinlemesine işlemez ve 80 hadis ezberi yapmamız çok güzel oldu.” (K3)

“... Akaîd müfredat olarak uzun ve gereksiz. Daha çok günümüz Akaîd sorunlarına yönelik olabilirdi. Muhatap kitleyi ikna etme, daha iyi dini savunabilme gibi konular ağırlıklı olsa idi çok daha faydalı olurdu. İlmihal için de aynı şey geçerli: Günümüz problemlerini, son döneme koymuşlar vakit yetmediği için çok fazla işleyemedik. İslam Ahlâkı dersi için fazla ders saati ayırmışlar, bunun yerine Dünya Dinleri, Dinler Tarihi ve İslam Tarihi gibi dersler olsa idi çok daha güzel olurdu.” (K28)

“... Akaîd-Kelam dersinde ... günümüzde var olan problemler üzerinde (nasıl cevaplanabilir gibi) durulması daha faydalı olabilirdi. Deizm, ateizm gibi daha birçok mesele burada zikredilebilir...” (K20)

Tablo 4'te yer alan verilere bakıldığında katılımcıların yaklaşık 2/3'sinin bu derslerin İlahiyat eğitiminin genel bir tekrarı olduğunu, yarısının bu dersleri faydalı bulduğunu, 1/3'ünün, içeriğin yoğun, zamanın yetersiz olması nedeniyle programın sadeleştirilmesi gerektiğini vurguladığı görülmektedir. Akademi merkezlerinde, programın uygulanışında eğitim görevlilerinin kişisel tercihlerinin ve anlayışlarının ön plana çıktığının katılımcı görüşlerine yansıdığı görülmektedir. Bu sebeple kursiyerlerin Diyanet Akademisi'ne bakışının olumsuz yönde etkileyen uygulama farklılıklarının minimize edilmesi önem arz etmektedir. Katılımcılar, programdaki Kelam/Akâid derslerinin ateizm, deizm gibi güncel konuların dikkate alınarak revize edilmesini dile getirmişlerdir. Yine programdaki İslâm Ahlakı dersinden verim alınamadığı katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Akademi programının İlahiyat eğitiminin genel bir tekrarı olduğunu ifade eden katılımcıların büyük çoğunluğunun İlahiyat; bir gereklilik olduğunu ifade edenlerin çoğunun ise İLİTAM mezunu oluşu dikkat çekmektedir.

4.1.3. Eğitim Programında Yer Alan Uygulama Dersleri

Katılımcılara Kur'an-ı Kerim (Tecvid-Yüzüne Okuma-Ezbere Okuma) ve Dini Müzik gibi uygulaması da olan meslekî alan derslerine ilişkin sorulara alınan cevaplar tablo-5'teki gibi kodlara ayrılmıştır.

Tablo 5: İlk Dönem Mezunu Aday Kur'an Kursu Öğreticilerinin Uygulaması da Olan Meslekî Alan Derslerine Yönelik Görüşleri

Kodlar	Katılımcı Sayısı	Katılımcılar
İhtiyaç, daha fazla yer verilmesi, yetersiz süre	17	K1, K2, K4, K7, K11, K12, K14, K16, K18, K19, K21, K22, K23, K25, K26, K30, K32
Kaliteli, faydalı, keyifli	15	K1, K3, K5, K7, K8, K10, K12, K13, K15, K17, K23, K24, K26, K30, K31
Gereksiz makam ısrarı	10	K3, K4, K7, K11, K12, K14, K16, K27, K32, K33

Ölçme ve değerlendirmede özel yetenek değil yeterlilik esas alınmalı	8	K4, K7, K12, K14, K18, K25, K26, K28
Kafa karıştırıcı ve tutarsızlık	7	K4, K9, K11, K14, K16, K20, K22
Din görevliliği mesleğinin icrasında fayda sağlayıcı bir program olmalı	6	K12, K13, K14, K19, K20, K27
Hafızlık tekrarı olmalı	5	K6, K7, K9, K10, K12
Stres dolu dersler, örselenme ve küçümsenme, yeteneksiz hissettirme ve özgüven yıkma	4	K4, K16, K21, K25
Ayrımcılık ve adil olmayan puanlama	3	K10, K18, K28
4-6 yaş için daha sade ve uygulamaya dönük olmalı	2	K29, K32
Dini Musiki dersleri için bayan hoca olmalı	2	K2, K6

Tablo 5’te yer alan veriler incelendiğinde eğitim programında yer alan uygulama derslerine yönelik 11 kod oluşturulduğu, bunlardan “İhtiyaç, daha fazla yer verilmeli, yetersiz süre”, “Kaliteli, faydalı, keyifli”, “Gereksiz makam ısrarı” şeklindeki kodların öne çıktığı görülmektedir.

Konuyla ilgili öne çıkan katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Kur’an’ı Kerim dersleri saat olarak yetersizdi... Dini musiki dersi verilecekse bütün akademilerde, kadın hocalar olmalı. Kadın kursiyerlerin erkek hocayla makamı öğrenmesini doğru bulmuyorum, verimli olacağını da düşünmüyorum.” (K2)

“Kur’an’ı Kerim dersinin 4-6 yaşta çok eksik kaldığını düşünüyorum. İstenilen seviye çok yüksek ama makamlı bir şekilde Kur’an-ı Kerim okumanın, 8 ayda iki saat musiki dersi ile olmayacağı kanaatindeyim. Ezber dersinin, hafızlarda 4; 4-6 yaşta 2 kredi olması, 4-6 yaşta, 2 saatlik derste istenilen ezber müfredatının fazla olması, bu

ders için eksik yönlerdi. Ayrıca 4-6 yaş ile hafızlık eğitimi ezberlerinde farklılık olması kanaatindeyim.” (K32)

“Kur'an ve ezber dersleri çok faydalı. Ama ezber için ders saatinin arttırılması daha iyi olacaktır. Dini musiki için; müfredatı yetenek farklılıkları göz önünde bulundurularak daha gerçekçi hazırlanabilir. Bir de şunu belirtmeliyim ki ezber ve Kur'an Kerim derslerinin değerlendirilmesi, makam baz alınarak yapılmamalı...” (K26)

“Makamın önemini akademide fark ettim fakat özellikle ilk aylarda sadece mahrece odaklanılmalı, sonra başarabilen öğrenciler makama yönlendirilmeli.” (K1)

“Kur'an-ı kerim için mülakatlarda her hocanın beklentisi ne ise o doğrultuda okumam gerektiğini anladım. Bazısı makama çok önem verirken bazısı asla makamla okumamızı tasvip etmedi. Bu konuda gerçekten yazık bize.” (K9)

“Akademinin ana eğitimi Kur'an-ı Kerim dersiydi, öyle de olmalıydı. Fakat Kur'an ve ezber dersinde her hocanın farklı tutumları vardı. Kimi makama önem verdi kimi mahreci hurufa... Benim dersime giren hocalarım için her şeyden öte makam önemliydi. Sınıfta yapabilenleri övgüyle dinlerken yapamayanları aşağılayıcı bir tutum takınıyorlardı. Hatta musiki dersinde hoca senin sesin güzel değilmiş diyerek dalga geçti. Ders boyunca seslerini beğendiği öğrencileri dinliyordu...” (K16)

“Musiki dersi için birkaç şey söylemek isterim: Herkesin kabiliyeti olmayabilir, sesi güzel olan Kur'an-ı Kerimde öne geçmemeli.” (K18)

Tablo 5'teki veriler incelendiğinde Kur'an-ı Kerim ve Dini Mûsikî gibi uygulaması olan derslere eğitim programında daha fazla yer verilmesi ve ders saatlerinin artırılması gerekliliği öne çıkmaktadır. Bununla birlikte genel olarak programın işlenişinde daha fazla uygulamaya ve aktif öğrenmeyi sağlayacak etkinliklere yer verilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Ayrıca derslerin işlenişinde ve değerlendirilmesinde, eğitim görevlilerinin kişisel tercihlerinin ve subjektif yaklaşımlarının kursiyerlere yansıtılmasının bazı kursiyerlerde kafa karışıklığına neden olduğu söylenebilir. Burada uygulama birliğinin sağlanması, ölçme değerlendirme süreçlerinde yaşanan ve yaşanacak olan problemlerin giderilmesi açısından önem arz etmektedir. Yine katılımcı görüşlerine göre makam ve musiki gibi derslerin ölçme ve değerlendirilmesinde temel ölçüt olarak ses güzelliği ve özel yeteneğin ön planda tutulmaması gerektiği, daha geçerli ve tutarlı ölçme araçlarının işe koşulmasının yerinde olacağı söylenebilir.

4.1.4. Eğitim Programında Yer Alan Pedagojik Formasyon Dersleri

Katılımcılara Öğreticilik Mesleğine Giriş, Hafızlık Eğitimi Öğreticilik Formasyonu, 4-6 Yaş Eğitimi Öğreticilik Formasyonu ve Staj/Uygulama gibi pedagojik meslekî bilgi ve beceri derslerine ilişkin sorulara alınan cevaplar tablo-6'daki gibi kodlara ayrılmıştır.

Tablo 6: İlk Dönem Mezunu Aday Kur'an Kursu Öğreticilerinin Pedagojik Formasyon Derslerine Yönelik Görüşleri

Kodlar	Katılımcı Sayısı	Katılımcılar
Staj faydalıydı, staj her iki dönem de daha fazla olmalı	14	K4, K6, K14, K16, K17, K19, K21, K22, K24, K27, K29, K31, K32, K33
Alanında uzman hocalar girmeli	13	K4, K6, K9, K10, K11, K13, K14, K16, K17, K20, K21, K23, K31
Fayda sağlamadı	10	K1, K2, K7, K11, K13, K14, K16, K18, K21, K22
Eğitim programının yoğunluğu ve ders işlenişindeki özensizlik	8	K4, K11, K13, K14, K16, K18, K28, K30
Dersler uygulamaya dönük olmalı	8	K6, K19, K24, K25, K27, K28, K32, K33
Hocalarımız vesilesiyle faydalı, etkili ve verimli oldu	6	K5, K12, K15, K20, K26, K31
Formasyon derslerinin tekrarı	6	K3, K6, K13, K14, K24, K25
Deneyim aktarımı ve tecrübe paylaşımı	5	K17, K21, K23, K24, K31
Yetersiz ortak kaynak	4	K1, K4, K26, K31

Kendini tekrarlayan program ve yetersiz zaman, iyileştirilmeli	4	K24, K26, K27, K31
Sınavsız olmalı	2	K28, K30
4-6 yaş eğitimi için pratik temelli ve daha kapsamlı olmalı	2	K24, K29
Gelişi güzel puanlama	2	K4, K16
Hafızlık formasyonu için uzman hafız hocalar olmalı	1	K8
Yerleşme puanımızı düşürdü	1	K18

Tablo 6'da yer alan verilere bakıldığında pedagojik formasyon derslerine yönelik 16 kod oluşturulduğu ve bu kodlardan "staj faydalıydı, staj her iki dönem de daha fazla olmalı", "Alanında uzman hocalar girmeli", "Fayda sağlamadı" şeklindeki kodların öne çıktığı görülmektedir.

Bu bağlamda konuyla ilgili öne çıkan katılımcı görüşleri şu şekildedir:

"4-6 yaş derslerinin teoriden ziyade pratiğe yönelik olması daha faydalı olacaktır. Öğreticilik dersi için de kısa ve öz bilgilerin bulunması yeterli olacaktır. 4-6 yaş dersi için 5 haftalık staj deneyimimiz oldu. 2 hafta iyi bir gözlem yapıp daha sonra 3 hafta uygulamalı olarak bizler ders anlattık. Keyifli ve güzeldi." (K19)

"... Stajı ise sadece 7 hafta gördük çok azdı." (K27)

"Pratik yapılmalı... Yani sahaya ilişkin daha fazla tecrübe kazandırılmalı... Zaten hepimiz formasyonlu idik... Ama pratik az." (K36)

"... Pedagojik formasyon derslerine alanında yetkin kişiler girebilirdi. Staj uygulamasının olması güzeldi." (K6)

"Bu dersimize bir psikolog girdi. Çok memnunduk kendisinden... Psikoloji alanında ufukumuz açıldı." (K15)

“Çok verimli değildi. Mesela bir çocuğa ‘İhfâ’ nasıl anlatılır hâlâ bunu öğrenmiş değilim.” (K2)

“Staj dersiyle ilgili süreçte yaşadığımız en ilginç şey, dersin puanlamasıyla ilgili idi. Puanlayan hocamız öylesine rastgele puan verdiğini dile getirdi. Aynı sınıfta, aynı staja giden kursiyerlere, ders anlatımı ve süreci izlenmeden, hiçbir değerlendirme ölçütüne dayanmayan farklı puanlar verilmişti. ...Bazı kaynaklar, hocamızın anlattığı şeylerle çelişiyordu. Bu durumda daha önce formasyon alan bizlerin fakültede öğrendiği doğru bilgiler de karışmış oldu... Bu dersleri, kesinlikle alanında uzman kişiler vermeli.” (K4)

“Hafızlık formasyon dersi gerekli ancak derse hafız ve bayan hocalar girmeli. Çünkü hafız kız öğrencilerin ihtiyaçlarını, psikolojilerini bu hocalar daha iyi anlar ve aktarırlar diye düşünüyorum...” (K8)

“...Staj konusunda da şöyle bir şey yaşadık: Geçen yıl Şubat ayında mülakatı birlikte girdiğimiz bir arkadaş mülakatı kazanamamış ve fahri olarak göreve başlamıştı. Bizim arkadaşlardan birinin staj hocası olarak puanlamayı, mülakatı kazanamayan bu arkadaş yaptı. Yani birlikte mülakata girip kazanamayan kişi, kazanan kişiye not verdi. Bunlar kesinlikle düzeltilmeli.” (K9)

“Bizde staj 3 kere oldu. Bu da çok bağlayıcı değildi ama eğitimi zordu hocamız gereksiz zorladı, özellikle de sınavlarda...” (K28)

Tablo 6’teki veriler incelendiğinde pedagojik formasyon derslerine yönelik bu derslere alanın uzmanı hocaların girmesinin, aday Kur’an kursu öğretmenlerine öğretmenlik mesleği yeterlilik ve yetkinliği kazandırması açısından önemle üzerinde durulması gereken bir husustur. Burada üzerinde durulması gereken bir diğer husus da Uygulama/Staj gibi öğretmenlik mesleğinin icrası açısından adayı geliştirici bir ders konusunda Akademi merkezleri arasında uygulama birliğinin gerekliliğidir. Bu konuda K19, 5 hafta; K27, 7 hafta; K28 ise 3 hafta staja gittiklerini ifade etmişlerdir. Bu durum Akademi merkezleri arasında farklı uygulamaların olduğunu dolayısıyla her aday Kur’an Kursu öğreticisinin aynı süre staj yapmadığını göstermesi açısından dikkat çekicidir. Yine katılımcı görüşlerine göre Kur’an kurslarındaki staj/uygulama derslerinin yürütülmesinde daha tecrübeli ve alanında yetkin hocaların danışmanlık yapmasının sağlanması önemli bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır.

4.2. Eğitim, Yönetim ve İmkânlar

4.2.1. Eğitim Görevlileri

Katılımcılara Diyanet Akademi merkezlerinde görev yapan eğitim görevlilerinin alan bilgisi ve pedagojik yeterliliklerine ilişkin sorulara alınan cevaplar tablo-7'deki gibi kodlanmıştır.

Tablo 7: İlk Dönem Mezunu Aday Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim Görevlilerine Yönelik Görüşleri

Kodlar	Katılımcı Sayısı	Katılımcılar
Kendi alanlarında donanımlı, yetkin, deneyimli	29	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K14, K15, K17, K18, K19, K20, K21, K22, K23, K24, K26, K28, K29, K30, K31, K32, K33
Ders sunumunda pedagojik formasyon eksikliği	13	K4, K6, K7, K11, K13, K14, K15, K16, K17, K21, K25, K27, K28
Formasyon dersleri için alanında uzman hocalara ihtiyaç var	10	K3, K4, K9, K10, K11, K13, K16, K17, K23, K29, K30
Kaliteli, özverili ve tevazu sahibi	6	K9, K19, K24, K26, K28, K31
Vaiz/vaize vb. hocalar görevlendirilmemeli	2	K9
Tutarsızlık, biri için doğru olan diğeri için yanlış	1	K25

Tablo 7'de yer alan verilere bakıldığında Akademi merkezlerinde derse giren eğitim görevlilerine ilişkin 7 kod oluşturulduğu ve bunlardan "Kendi alanlarında donanımlı, yetkin, deneyimli", "Dersin nasıl öğretileceği konusunda eksik olan hocalar var, bazı hocaların formasyon ve nezaket eğitimine

ihtiyaçları var”, “Formasyon dersleri için alanında uzman hocalara ihtiyaç var” şeklindeki kodların öne çıktığı görülmektedir.

Bu bağlamda konuyla ilgili öne çıkan katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Hocalarımız alanda gerçekten çok çok iyidiler. Bu durum bende ihtisas okuma isteği uyandırdı. Ama bir kısmı pedagojik olarak yeterli değillerdi. Öğrenciyi aşağılayarak kızarak dersten soğutan hocalar vardı. Ayrıca sınav puanlama yöntemleri çok kötüydü...” (K21)

“Kendi alanında ders veren hocalar kesinlikle çok başarılı. Ancak kendi alanı olmayıp mecbur kaldığı için farklı alanlarda ders veren hocalarımız bu konuda biraz yetersiz kaldı... Alanında uzman kişiler, uzman oldukları alanda eğitimler vermeli.” (K30)

“Hepsinin pedagojik formasyonu olmalı. Bazen öğrenci duymak istemediği şeyi duydu veya hissetti. Farkında olmasalar da psikolojik bir baskı oluyordu.” (K15)

“Görevlendirme olan hocaların alana hâkim olmadığı genel bir kanıydı. Eğitim görevlisi olmayıp vaize iken akademide ders vermek için görevlendirilen bazı hocalar, dersleri tamamen bizlere anlattırıp bize hiçbir şey katmadılar.” (K10)

Tablo 7’deki verilere göre Akademi merkezlerinde görev yapan eğitim görevlilerinin kendi alanlarında donanımlı, yetkin ve deneyimli kimseler olduğu söylenebilir. 33 katılımcının 29’unun bu görüşü belirtmiş olması eğitim görevlilerinin kendi alanlarındaki yetkinlikleri bakımından önem arz etmektedir. Bu bakımdan Diyanet İşleri Başkanlığı’nın -alan yetkinliği açısından- eğitim görevlilerinin seçiminde titiz davrandığı söylenebilir. Bununla birlikte katılımcıların yaklaşık olarak yarısının eğitim görevlilerine ilişkin “ders sunumunda pedagojik formasyon eksikliği var” şeklinde görüş belirtmiş olması ise eğitim görevlilerinin pedagojik yetkinliği açısından düşündürücü bir durumdur. Bu durum, Diyanet Akademisi Başkanlığı tarafından özellikle pedagojik formasyon konusunda eğitimcilerin (eğitim görevlileri) eğitimine de ağırlık verilmesi gerektiğini göstermektedir.

4.2.2. Akademi Yöneticileri

Katılımcılara Akademi yöneticilerinin idarî yetkinliklerine yönelik sorulara alınan cevaplar tablo-8’deki gibi kodlanmıştır.

Tablo 8: İlk Dönem Mezunu Aday Kur'an Kursu Öğreticilerinin Akademi Yöneticilerine Yönelik Görüşleri

Kodlar	Katılımcı Sayısı	Katılımcılar
İlgili, yardımsever ve çözüm üreten	15	K3, K8, K9, K12, K17, K18, K21, K22, K26, K28, K29, K30, K31, K32, K33
Disiplinli, işinde başarılı	11	K7, K9, K10, K14, K19, K20, K26, K27, K28, K30, K31
İyi, güler yüzlü ve babacan	6	K2, K9, K12, K24, K26, K33
Mevzuatçı, sert, otoriter ve tehditkâr	4	K4, K13, K16, K29
Değer görmemek	4	K4, K13, K16, K24
İletişim kurmak zor	2	K1, K11
Belirsizlik	2	K5, K25

Tablo 8'deki veriler incelendiğinde Akademi merkezi yöneticilerine ilişkin 7 kod oluşturulduğu, bunlardan "İlgili, yardımsever ve çözüm üreten", "Disiplinli, işinde başarılı", "İyi, güler yüzlü ve babacan" şeklindeki kodların öne çıktığı görülmektedir.

Konuyla ilgili öne çıkan katılımcı görüşleri şu şekildedir:

"Müdürümüz bizim en büyük şansımızdı bence. Her konuda rahatça kapısını çalabildik. Kapısını çaldığımızda hep çözüm odaklıydı ve ona havale ettiğimiz iş çoğunlukla olumlu sonuçlandı. Mesela çocuklu kursiyerler için istediğimiz zaman çocuklarımızı getirmemizi söyledi. Yetmedi, çocuklar için bir oda ayarladı. Gündüzlü bakıcı eşliğinde düzenli olarak çocuklarını her gün akademiye getirenler oldu." (K9)

“Yönetici hocamız çok iyiydi. Disiplinli ve işinde başarılı biriydi. Tüm sorunlarımızla ilgilendi.” (K21)

“... Müdür Bey gerçekten çok babacan bir hocaydı. Her türlü şikâyeti büyük bir sabır ile dinler ve öğüt verirdi. Bizler için ne yapılması gerekiyorsa çekinmeden hepsini yapardı.” (K23)

Yine akademi yöneticileri açısından bazı iyileştirilmelerin yapılmasına ışık tutması adına şu katılımcı görüşleri de dikkate değerdir:

“Her yerde olması gerektiği gibi akademide de disiplin karşılıklı güven ve saygıya dayalı olmalıdır... Bizde maalesef insan psikolojisi göz ardı edilerek eğitim, seminer, konferans hatta sosyal etkinlik kapsamındaki geziler bile dayatılarak yapılmaya çalışıldı...” (K13)

“İdarecimiz kursiyerlerin hayrını düşünüyordu fakat iletişim noktasında sıkıntı çekiyorduk... Hassasiyetlerimiz pek dikkate alınmıyordu. İhtisasta eğitim gören vaiz adaylarının ders içerik ve programlarını daha çok önceliyordu. Biz aday din görevlileri bu noktada çok mağduriyet yaşadık...” (K11)

“Süreç içerisinde iki farklı akademide eğitim gören biri olarak şunu söyleyebilirim ki, Akademi yöneticileri arasında uçurum fark var. Mezun olduğum Akademi müdürümüzden çok memnun kaldım, öğrenci yanlısı, kolaylaştıran, iyi niyetli, ilgili, samimi bir insandı. Eğitime ilk başladığım Akademi müdürü ise zorlayıcı, katı, tavizsiz ve sert bir tutuma sahipti.” (K29)

Tablo 8’deki veriler dikkate alındığında Akademi merkezi yöneticilerinin genel olarak başarılı olduğu söylenebilir. Katılımcıların çoğu mezun oldukları Akademi merkezi yöneticisine ilişkin olumlu kanaat belirtmiştir. Bu sebeple katılımcı görüşlerinden hareketle Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından Akademi merkezlerine yönetici seçiminde genel olarak isabetli karar verildiği söylenebilir. Ne var ki bir kısım katılımcı, mezun oldukları Akademi yöneticisinin kendileri ile iletişim kurmakta zorluk çektiğini ve katı bir tutuma sahip olduğunu belirtmiştir. Bu konuda K29’un görüşleri, yöneticiler arasındaki farkı ortaya koyması açısından iyi bir örnektir.

4.2.3. Akademi Binaları ve Yatılı İmkânları

Katılımcılara Diyanet Akademi merkezleri binaları ve yatılı barınma imkânlarına ilişkin sorulara alınan cevaplar tablo-9’deki gibi kodlanmıştır.

Tablo 9: İlk Dönem Mezunu Aday Kur'an Kursu Öğreticilerinin Akademi Yöneticilerine Yönelik Görüşleri

Kodlar	Katılımcı Sayısı	Katılımcılar
Konforlu, rahat, temiz ve yeterli	24	K1, K2, K4, K6, K7, K8, K9, K10, K12, K13, K14, K16, K17, K20, K24, K25, K26, K27, K28, K29, K30, K31, K32, K33
Yatılı imkânları geliştirilmeli	4	K15, K18, K19, K21
Dini yüksek ihtisas ile aynı binada olmamalı	2	K11, K23
Kütüphane ve etüt ihtiyacı	1	K19
Kreş ihtiyacı	1	K3

Tablo 9'da yer alan verilere bakıldığında katılımcı görüşlerinin Akademi binaları ve yatılı imkânlarına yönelik "Konforlu, rahat, temiz ve yeterli", "Yatılı imkânları geliştirilmeli", "Dini yüksek ihtisas ile aynı binada olmamalı", "Kütüphane ve etüt ihtiyacı" ve "Kreş ihtiyacı" olarak şekillendiği görülmektedir.

Konuyla ilgili öne çıkan katılımcı görüşleri şu şekildedir:

"Bina, kliması, sebili ve çay hizmeti ile güzeldi." (K7)

"Yatılı imkanlarının iyileştirilmesi gerektiği kanaatindeyim. Her ne kadar İhtisas müdürümüz elinden geldiğince ihtiyaçlarımızda eksiklik bırakmamaya çalıştıysa da yurtta etüt, derslik ve kütüphanenin olmaması, ders çalışma motivasyonumuzu düşürmekteydi..." (K19)

"Binanın imkanları gayet yeterliydi. Olmayan eksikliklerde zamanla giderildi. Binanın şartlarından memnundum." (K16)

Tablo 9’deki veriler dikkate alındığında Akademi merkezleri binalarının ve yatılı imkânlarının genel olarak iyi durumda olduğu söylenebilir. Bununla birlikte evli ve çocuğu olan kursiyerler için kimi Akademi merkezlerinde kreş imkânının sunulduğu katılımcı görüşlerinde belirtilirken kimi Akademi merkezlerinde böyle bir imkânın sunulması talep edilmiştir. Bu, dikkate alınması gereken bir durum olarak değerlendirilebilir.

4.3. Meslekî Motivasyon ve Kurum Aidiyeti

4.3.1. Mesleği İcra Motivasyonu

Katılımcılara Diyanet Akademisi’nde geçirdikleri sürecin ve aldıkları eğitimin Kur’an kursu öğreticiliği mesleğini icra motivasyonlarına etkisine yönelik sorulara alınan cevaplar tablo-10’deki gibi kodlanmıştır.

Tablo 10: İlk Dönem Mezunu Aday Kur’an Kursu Öğreticilerinin Diyanet Akademisi’nin Kur’an Kursu Öğreticiliği Mesleğini İcra Motivasyonlarına Etkisine Yönelik Görüşleri

Kodlar	Katılımcı Sayısı	Katılımcılar
Olumlu	17	K5, K8, K9, K11, K12, K15, K17, K19, K21, K23, K24, K28, K29, K30, K31, K32, K33
Yordu, yıprattı ve kaygılar arttı	10	K1, K4, K12, K13, K15, K16, K18, K25, K27, K28
Farkındalık yarattı	9	K2, K3, K11, K12, K17, K19, K20, K23, K30
Olumsuz	6	K4, K6, K7, K16, K22, K27
Hem olumlu hem olumsuz	5	K10, K12, K14, K18, K26

Tablo 10’da yer alan verilere bakıldığında katılımcıların Diyanet Akademisi’nin Kur’an kursu öğreticiliği mesleğini icra motivasyonlarına etkisine

yönelik görüşlerinin “Olumlu”, “Yordu, yıprattı ve kaygılar arttı”, “Farkındalık yarattı”, “Olumsuz”, “Hem olumlu hem olumsuz”, olarak şekillendiği görülmektedir.

Konuyla ilgili öne çıkan katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Gayet olumlu etkileri oldu bence. Atananları da eğitime tabi tutsunlar. Herkesin bu zorlu süreçten geçmesi gerekiyor ki bulunduğu yerin hakkını versin.” (K5)

“Davette, tebliğde üslubun ve toplumda misyonumuzun nasıl olması gerektiği ve çocuklara nasıl ders anlatmamız gerektiği hususunda Akademinin katkısı oldu.” (K19)

“Nasıl öğretici olmam ve olmamam gerektiğini şahıslar üzerinde görmüş olmam bende farkındalık yarattı.” (K14)

“Din görevlisi, öncelikle dışardan görünümüne dikkat etmeli ve İslâm dinine yakışır giymeli.” (K2)

“Şu an kendimi daha özgüvenli ve donanımlı hissediyorum. Çünkü İlitam okuduğum için bire bir ders alma imkânım olmadı. Hocalarla bire bir ders işlemek, sorular sormak, sınıf ortamı bana çok şey kattı. Diğer yandan ders saatlerinin uzun olması, izin hakkının çok az olması, birçok sınavlara girmemiz ciddi anlamda bizi zorladı.” (K28)

“Akademinin faydaları yanında olumsuz etkileri tabi ki vardı. Örneğin sınavları geçemezsek atılma korkusu, sekiz ay eğitim görüp atanamama korkusu yıprattı.” (K18)

“Süreç, bizde maalesef psikolojik sorunlara yol açtı... Gergin olarak başlayacağımız için görev hevesimiz azaldı... 1 yıldır bekliyoruz maalesef. Akademiden mezun olduğumuz halde hâlâ görevde değiliz... Uzun bir süreç bu... Ama göreve başlayınca mutlu oluruz.” (K25)

Tablo 10'daki veriler dikkate alındığında Diyanet Akademisi'nin aday Kur'an kursu öğreticilerinin meslekî motivasyonlarına genel olarak olumlu etkisi olduğu söylenebilir. Bununla birlikte Akademi'nin aday Kur'an kursu öğreticilerinin yaklaşık 1/3'ünün meslekî motivasyonlarını olumsuz etkilediği görülmüştür. Bu, Akademi eğitim sürecine ilişkin düşündürücü ve sürecin

yeniden yapılandırılmasında dikkate alınması gereken bir durum olarak değerlendirilebilir.

4.3.2. Diyanet İşleri Başkanlığı Kurum Aidiyeti

Katılımcılara Diyanet Akademi'sinde geçirdikleri sürecin ve aldıkları eğitimin DİB kurum aidiyetinin oluşumuna etkisine yönelik sorulara alınan cevaplar tablo-11'deki gibi kodlanmıştır.

Tablo 11: İlk Dönem Mezunu Aday Kur'an Kursu Öğreticilerinin Diyanet Akademi'sinin DİB Kurum Aidiyetinin Oluşumuna Etkisine Yönelik Görüşleri

Kodlar	Katılımcı Sayısı	Katılımcılar
Olumlu	17	K2, K3, K5, K6, K8, K10, K11, K14, K17, K22, K24, K25, K28, K29, K30, K31, K32
Olumsuz	5	K1, K4, K16, K26, K33
Kararsız	4	K7, K13, K15, K27
Hem Olumlu Hem Olumsuz	3	K12, K21, K23
Zaten aidiyetim vardı, etkisiz	3	K9, K18, K20

Tablo 11'de yer alan verilere bakıldığında katılımcıların Diyanet Akademi'sinin DİB kurum aidiyetinin oluşumuna etkisine yönelik görüşlerinin "Olumlu", "Olumsuz", "Kararsız", "Hem Olumlu Hem Olumsuz", "Zaten aidiyetim vardı, etkisiz" olarak şekillendiği görülmektedir.

Konuyla ilgili öne çıkan katılımcı görüşleri şu şekildedir:

"... Kendimi şu an daha yeterli hissediyorum. Farkındalıkla başlamamı sağlayacak. Yaptığımız stajların da buna çok katkısı olduğunu düşünüyorum." (K11)

"Olumlu katkıları çok tabi ki. Dediğim gibi temsiliyet, davranış, giyim kuşam bu alanlarda çok şey kattı ama bazı konularda da notların dağılımı, sözlü mülakatlardaki

dengezsizlikler, akademiler arası adaletsizlikler hususunda eksikleri olduğunu fark ettim. Bu alanlarda daha çok gelişmeye ihtiyacı var. Adaletsizliklerin giderilmesi gerekmektedir.” (K17)

“Akademi bu konuda başarıya ulaştı. Maksat bizi pişirmek ise gerçekten maksat hasıl oldu.” (K5)

“Kurum veya kuruluş, herhangi bir şeyi bir insana dayatma ile sevdiremezsiniz. Bunu davranışlarınızla ve sözlerinizle yaparsınız. Hocalarımızın buradaki metodu yanlış ve hiçbir zaman başarılı olamayacak bir metot.” (K1)

“Yeni gelen akademi sisteminin ilk öğrencileri olmamız hasebiyle olağan hayat akışımız yok sayıldı. Maddi olarak sıkıntı çektik ve bir çoğumuzun aile birliği bozuldu. Bu durumları dile getirdiğimizde gelmeseydiniz denildi. Bu sebeple kurum aidiyeti oluştuğunu söyleyemem” (K33)

Tablo 11'deki veriler dikkate alındığında Diyanet Akademisi'nde kursiyerlerin geçirdikleri sürecin ve aldıkları eğitimin DİB kurum aidiyetinin oluşumuna genel olarak olumlu yönde etki ettiği söylenebilir.

4.4. Atama Sistemi ve Çeşitli Konular

4.4.1. Yerleşme Puanlarının Belirlenmesi

Katılımcılara Diyanet Akademisi'si sonrasında görev yapacakları kurslara yerleştirme puanlarının belirlenmesine yönelik sorulara alınan cevaplar tablo-12'deki gibi kodlanmıştır.

Tablo 12: İlk Dönem Mezunu Aday Kur'an Kursu Öğreticilerinin Diyanet Akademisi'si Sonrasında Görev Yapacakları Kurslara Yerleştirme Puanlarının Belirlenmesine Yönelik Görüşleri

Kodlar	Katılımcı Sayısı	Katılımcılar
Süreç içerisinde verilen notlar ve yapılan mülakatlar âdil değil, akademiler arası puanlarmalar dengesiz	27	K1, K2, K4, K5, K6, K7, K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15, K16, K17, K18, K20, K21, K23, K24, K25, K26, K29, K30, K31, K32, K33

DHBT ve Akademi öncesi mülakat notları yerleştirme puanına dahil edilmeli	22	K1, K2, K4, K6, K7, K9, K10, K11, K14, K15, K16, K17, K20, K21, K24, K25, K26, K27, K28, K29, K30, K32
Sıralamam geriye çekildi	14	K1, K2, K4, K7, K9, K10, K11, K15, K16, K18, K21, K25, K29, K30
Merkezî bir standart olmalı, uygulama birliği sağlanmalı	12	K1, K4, K5, K10, K13, K14, K17, K18, K20, K25, K30, K31
Olması gerektiği gibi	8	K3, K5, K8, K12, K13, K19, K23, K33
Sıralamam öne geçti	8	K3, K5, K8, K12, K19, K23, K28, K31
Sıralamam çok değişmedi	6	K13, K14, K17, K22, K27, K33
Son mülakat gereksizdi, kaygıyı artırdı	2	K22, K29

Tablo 12’de yer alan veriler incelendiğinde konuya ilişkin “Süreç içerisinde verilen notlar ve yapılan mülakatlar âdil değil, akademiler arası puanlamalar dengesiz”, “DHBT ve Akademi öncesi mülakat notları yerleştirme puanına dahil edilmeli”, “Sıralamam geriye çekildi” şeklinde oluşturulan kodların öne çıktığı görülmektedir.

Konuyla ilgili öne çıkan katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Hayal kırıklığı. Her şey birkaç hocanın iki dudağının arasında... Puanların hocaların inisiyatifinde olması belli kriterlere göre verilmemesi öğrenciler arasında dahası farklı akademiler arasında puan farkının uçuruma dönüşmesine sebep oluyor... Bu öğrenci için yıkıcı bir durum.” (K20)

“Akademi eğitimi her ne kadar Diyanet İşleri Başkanlığımızın başlattığı tek merciden yönetilen bir sistem olsa da Akademiler arası haksızlıklar çok fazla olmaktadır. Bir akademideki hocalar bol keseden not dağıtırken bizim hocalar ya da başka akademideki hocalar düşük notlar vermektedir. Yani bugüne kadar kimseye yüksek vermemişler bizlere de vermediler bu yüzden. Ama bu dengesizlik, akademiler arası çok fazla

adaletsizliğe, not dağılımında yığılmalara neden oldu. Çok saçma bir şekilde ilk 100'de olanlarda belli başlı 2-3 akademiden oluşmaktadır. Son 100'dekiler de yine aynı belli başlı akademilerde bulunan insanlardır. Yani hiç mi kimse diğer arkadaşlarından farklılaşamadı? Bu durum bizim aklımıza bu soruları getirmektedir. Bir akademi de ki insanların çoğu mu 98-99 ya da başka bir akademiden herkes mi 90 altı? Bunların iyi ya da kötülerini yok mu? İşte bu hususlar büyük dengesizlik oluşturdu ve bizlerde atılırken bu sebeple yüzlerce insan mağdur olacağız." (K17)

"DHBT sınavından 90'ın üzerinde alıp derece yapmışken akademide kimi hocaların çok yüksek kimi hocaların çok düşük puan vermesi sebebiyle sıralamam geriye kaydı ve bu maalesef beni çok üzdü." (K21)

"Bu kötü bir durum. KPSS-DHBT, mülakat ve akademi hepsinin ortalaması olmalıydı. Mülakattaki 5 dk. ile atama puanı adil olmuyor." (K7)

"Kesinlikle bütün puanların katılarak ortak bir atama puanı oluşturulması gerektiğini düşünüyorum. Öncesinde verilen emekler ve kazanılan başarılar asla hiçe sayılmamalı. Akademi sıralamamı geriye çekti. Akademiler arası adaletsizlikler oldu. Bazı akademiler puanları yüksek tuttu bazıları ise düşük. Şu anda puanlarda çok büyük adaletsizlik var. Bu mezun olanların motivasyonunu çok düşürdü." (K30)

"8 aylık bir eğitim neticesinde elde ettiğimiz GNO (Genel Not Ortalaması) puanın %60'ı baz alınıp 15 dakikalık bitirme mülakatının %40'ının geçerli olması sonucunda GNO'su düşük olan öğrenciler 15 dakikalık bir mülakatla GNO'su yüksek olan öğrencilerin önüne geçti..." (K10)

"Ben akademi öncesi sınavlara hiç hazırlanamadığım için sürecin değerlendirilmesinden memnunum..." (K13)

"Akademi ortalamam beni öne geçirdi çünkü puanım düşüktü aslında akademide 8 ay boyunca birçok eğitim gördük hocalar bizi tanıdı derse katkımızı gördü akademi puanı gerçekten önemli ama DHBT puanı yüksek olanlar için haksızlık olabilir." (K28)

Tablo 12'deki veriler incelendiğinde aday Kur'an Kursu öğretmenlerinin 3/4'ünden daha fazlasının süreç içerisinde verilen notları ve yapılan mülakatları adil bulmadığı ve Akademi merkezleri arasında puanlama farklılığı olduğunu belirtmiştir. Bu durum, ölçme değerlendirme süreçlerinin ve araçlarının Akademi eğitim kurulları tarafından yeniden gözden geçirilmesini ve gerekli

düzenlemelerin yapılmasını gündeme getirmektedir. KPSS-DHBT ve Akademiye giriş mülakat puanlarının, göreve yerleştirmede dikkate alınmasının gerektiği, adalet, hakkaniyet ve şeffaflık açısından daha isabetli olacağı katılımcıların 2/3'si tarafından dile getirilmiştir. Ayrıca ölçme değerlendirme süreçlerinde merkezi sınavların sayısının artırılması ve daha objektif kriterlerin belirlenmesi, kursiyerler arasında âdil bir sıralamanın gerçekleştirilmesi açısından önem arz etmektedir.

4.4.2. Mezunların Değindiği Çeşitli Konular

Katılımcılara “sorularda cevap vermenize imkân tanıyacak şekilde size yöneltilmemiş olan ve burada zikredilmesini gerekli gördüğünüz Diyanet Akademisi sürecinde yaşamış olduğunuz olumlu veya olumsuz deneyimleriniz nelerdir?” şeklinde yöneltilen son soruya alınan cevaplar tablo-13'teki gibi kodlanmıştır.

Tablo 13: İlk Dönem Mezun Aday Kur'an Kursu Öğreticilerinin Diyanet Akademisi'ne Yönelik Değindiği Çeşitli Konulardaki Görüşleri

Kodlar	Katılımcı Sayısı	Katılımcılar
Akademi eğitim süresi kısaltılmalı	4	K22, K24, K25, K27
Harçlık ve özlük hakları iyileştirilmeli	4	K6, K11, K28, K31
Eğitim programı, program geliştirme uzmanları tarafından güncellenmeli	4	K10, K13, K19, K28
Akademiler uygulama birliği ve puanlama açısından izlenmeli	3	K1, K13, K26
Mahremiyete dikkat edilmeli	2	K2, K6
Her şehirde Akademi merkezi olmalı	2	K3, K27

Arapça dersleri eklenmeli	1	K8
Muafiyet olmalı	1	K13
Atamada aile bütünlüğü dikkate alınmalı	1	K14

Tablo 13'te yer alan veriler incelendiğinde konuya ilişkin "Akademi eğitim süresi kısaltılmalı", "Harçlık ve özlük hakları iyileştirilmeli", "Eğitim programı, program geliştirme uzmanları tarafından güncellenmeli" şeklindeki kodlamaların öne çıktığı görülmektedir.

Konuyla ilgili öne çıkan katılımcı görüşleri şu şekildedir:

"Müfredat yeniden düzenlenerek süre kısaltılmalı ve eğitim en fazla 6 ay olmalı..." (K27)

"...Maddi açıdan iyileştirme yapılabilir." (K6)

"Ücret noktasına değinmeden geçmek yapılan bu görüşmenin gerçekliğini düşürdü. Hem zorunlu bir eğitime tabi tutulup hem maddiyat noktasında komik rakamlar görmek, süreci daha da zorlaştırıyordu..." (K11)

"... Atama puanlarındaki adaletsizlik sebebiyle belki de en ücra yerlere gideceğiz. Bu ise aile bütünlüğümüzün bozulmasına sebep olacak." (K14)

"Atama puan sıralaması ve akademi dağılımının incelenmesi gerektiğini düşünüyorum. Burada gerçekten sıkıntılar var." (K26)

"... Eveli ve çocuklu olanlar için çok zordu her şehirde olmaması vs. sebeplerden dolayı. Ayrıca Akademi'nin bir sınıfı kreş olsaydı çok iyi olurdu." (K3)

Tablo 13'teki veriler incelendiğinde akademi süresinin kısaltılması, harçlık ve özlük haklarının iyileştirilmesi, eğitim programlarının program geliştirme uzmanları tarafından güncellenmesi, Akademi merkezleri arasında eğitim öğretim sürecine ilişkin uygulama ve puanlama birliğinin sağlanması ve sürecin tüm yönleriyle merkez tarafından izlenmesi, aday din görevlilerinin medeni durumları dikkate alınarak tüm aday din görevlileri için her şehirde Akademi merkezinin açılması, Arapça derslerinin konulması, Akademi eğiti-

mi öncesinde muafiyet sınavının olması ve atamalarda aile bütünlüğünün dikkate alınması konuya ilişkin Diyanet Akademisi Başkanlığı tarafından dikkate alınması gereken diğer hususlar olarak burada zikredilebilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Diyanet Akademisi'nin kurulmasıyla Diyanet İşleri Başkanlığı kamu hizmeti veren icracı kurum olmanın yanı sıra resmi olarak kendi personelini yetiştiren bir eğitim kurumu niteliğini de kazanmıştır. Böylece DİB, Türk kamu yönetiminde Cumhuriyetin kuruluşundan 1980'lere kadar benimsenen "kendi personelini kendi kurumlarında yetiştirme" geleneğini (Açıklan, 1987, 251) yeniden hayata geçirerek kendi personelini hizmet öncesi eğitimle yetiştiren bir kurum haline gelmiştir. Ne var ki, Diyanet Akademisi, kuruluşunda örnek alınan Polis Akademisi gibi (Polis Yüksek Öğretim Kanunu, 09 Mayıs 2001, md. 2) akademik özerkliği olan bir yüksek öğretim kurumu olmayıp doğrudan Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı bir nevi hizmet içi eğitim birimidir.

DİB Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğünün yetki ve sorumluluğuna giren personel eğitimi, doğrudan DİB Başkanına bağlı Akademi marifetiyle yürütülür hale gelmiş, DİB bünyesindeki eğitim merkezleri, Akademi merkezine dönüştürülmüş, sadece kısmi statü değişikliği gerçekleştirilmiştir. Bu bakımdan Diyanet Akademisi'nin kurulmasıyla, DİB personel yetiştirme anlayışında köklü değişim olacağı yönünde bir beklentiye girilmesi, var olan gerçeğin ötesinde bir durum gibi görünmektedir. Kısa zamanda köklü bir değişimin olması, sosyal gerçekliğe aykırı olup eğitimin ve eğitimcilerin değişiminin zor gerçekleşen olguların başında geldiği literatürde vurgulanan bir husustur (Hergüner, 1998, 288). Akademilerde verilen bu eğitim, temel, hazırlayıcı ve staj olmak üzere üç aşamadan oluşan din hizmetleri sınıfındaki aday memurların yetiştirilmesine yönelik verilen hizmet içi eğitimin benzeridir. Dönüşümdeki farklılık büyük oranda eğitimin memur adaylarına, daha uzun süreli ve ilahiyat eğitiminin mikro hali olmasından ibarettir.

Diyanet Akademisi'nin varlığına dair aday Kur'an kursu öğretmenlerinin görüşleri genel olarak olumlu yöndedir. Diyanet Akademisi'nin mesleki yeterliliklerin kazandırılması, mesleki aidiyet ve kurumsal bağlılığın sağlanması, hizmet öncesi mesleki eğitimin verilmesi bakımdan kursiyerlerin bir kısmı

tarafından önemsenmektedir. Katılımcıların bir kısmı ise Akademi eğitimine stres, yorgunluk, zorluk, baskı, başarısız olma korkusu gibi negatif anlam yüklemiştir. Bu durum, daha önce Akademi merkezlerine dönüştürülen eğitim merkezlerindeki hizmet içi eğitime ilişkin yapılan bazı bilimsel çalışmalarda elde edilen “gerekli durumlarda izin kullanma konusunda katı davranılması , çocuk gibi azarlanmak, kurstan atılmakla tehdit edilmek”, gibi bulgularla da paralellik arz etmektedir (Ertürk, 2021, 266-271).

Akademi eğitimini, İlahiyat eğitiminin genel bir tekrarı yönünde değerlendiren katılımcıların, dini yükseköğretim kurumlarının İlahiyat (örgün) programından; gerekli ve faydalı bulan katılımcıların ise genel olarak İLİTAM programlarından mezun oluşu dikkat çeken bir husustur. İLİTAM programı üzerine yapılan akademik çalışmaların bazılarında, öğrencilerin yaklaşık %80'i, imkânları olsa dini yükseköğretimi örgün okumayı tercih edeceklerini ifade etmişlerdir (Kaymakcan vd., 2015). Bu bakımdan Akademi eğitiminin, daha fazla İLİTAM mezunlarının örgün eğitim ihtiyaçlarını giderdiğini ifade etmek mümkündür. Buna karşın İlahiyat programı mezunlarının, Akademi eğitiminin İlahiyat eğitiminin genel bir tekrarı olduğuna yönelik görüşleri, Diyanet Akademisi'nin, örgün İlahiyat eğitimi alanlar için gerekli olup olmadığına ve de ne kadar gerekli olduğuna dair cevaplanması gereken bazı soruları beraberinde getirmektedir. Bu konuyla ilgili spesifik çalışmaların yapılmasının konuyu açıklığa kavuşturacağı umulmaktadır.

Akademi programında yer alan Temel İslami İlimler alanındaki derslere yönelik katılımcıların çoğu, bu derslerin İlahiyat fakültelerinde yer alan Temel İslami İlimler derslerinin genel bir tekrarı ve kısa zamana sıkıştırılmış hali olduğu görüşüne sahiptir. Katılımcıların önemli bir kısmı, Kelam-Akâid derslerinin ateizm ve deizm gibi güncel sorunlarla ilişkilendirilerek işlenmesine, İslam Ahlâkı dersinin ise daha verimli hale getirilmesine vurgu yapmaktadır. Bu sebeple derslerin konu merkezli olmaktan ziyade sorun merkezli işlenmesi ve içeriklendirilmesi anlayışının benimsenmesi yerinde olacaktır. Çünkü sorun merkezli program tasarımları, öğrencilerin toplumsal sorunları, gereksinimleri, yetenek ve ilgilerine odaklandığından programın merkezinde birey yer almaktadır (Demirel, 2021). Bu bağlamda programın, bireyin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak esnek bir yapıya sahip olması ve gerekli değişikliklere imkân vermesi eğitim verimliliği açısından önem arz etmektedir.

Mesleki eğitimlerde asıl olan teorik bilgilendirmenin yanında pratik veya uygulamaya dönük eğitimlerin daha fazla olmasıdır. Bunun için gerek sınıf içindeki derslerin uygulamaya dönük olması gerekse sınıf dışı staj, iş başı veya atölye eğitimlerine ağırlık verilmesi gerekmektedir (Çelik - Gül, 2018, 82). Öğretmen adayları üzerine yapılan bazı çalışmalarda, öğretmen adaylarının öğrendikleri nazari bilgileri, sınıf içi ve dışı uygulama eğitimleriyle ameli bilgiye dönüştürme istediğinde olduğu görülmüştür (Büyükkaragöz - Muşta, 1998). Öğretmen yetiştirme ile ilgili gerçekleştirilen diğer bazı yayınlarda da başta staj/öğretmenlik uygulaması gibi uygulama esaslı derslerin sayı ve niteliklerinin artırılması önerisinde bulunulmuştur (Ecer, 2024; Çapçioğlu - Kızılabdullah, 2020; Aşlamacı, 2016; Özkan vd., 2005). Aday Kur'an kursu öğreticilerinin Akademi öncesi, eğitim gördükleri dini yükseköğretim kurumlarında din hizmeti ve yaygın din eğitimi etkinliklerine ilişkin sınıf içi ve sınıf dışı uygulamaya veya mesleğe yönelik derslerinin sayısının yok denilecek kadar az olması ve olan birkaç dersin de gerçek manada uygulama ekseninde işlenmediği dile getirilmiştir (Kocaman, 2019, 2541). Bu bağlamda kursiyerlerin staja/uygulamaya dönük talepleri daha anlamlı hale gelmektedir.

Diyanet Akademisi'nde mesleki eğitim alan aday Kur'an kursu öğreticilerinin çoğunluğu Akademi programındaki Kur'an-ı Kerim ve Dini Musikî gibi mesleki alan derslerinin uygulamaya dönük bir şekilde işlenmesini gerekli ve faydalı bulduklarını, içeriklerinin biraz daha pratiğe yönelik olması ve bu derslere daha fazla zaman ayrılması gerektiği üzerinde durmuştur. Bu durum, alanyazında daha önce gerçekleştirilen çalışmaların "Kur'an ve hitabet gibi derslerin uygulamaya dönük olması ve bu derslere program içinde daha fazla yer verilmesi" gibi verileri ile de desteklenmektedir (Kurt, 2023, 126; Dam - Ertürk, 2020, 123; Kara, 2006, 119).

Akademi, aday Kur'an kursu öğreticilerinin öğretmenlik meslek dersleri veya pedagojik formasyon derslerine ilişkin kayda değer tespit ve eleştirilerinin olduğu görülmektedir. Bu bakımdan programın asıl hedefi, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yaygın din eğitimi faaliyetlerini yürütecek öğretmen yetiştirmek olmasına rağmen dile getirilen pedagojik formasyon ile ilgili eksikliklerin giderilmesi, program güncelleme çalışmalarında üzerinde durulabilecek önemli başlıklardan birisidir. Özellikle stajın gerekli ve faydalı olduğu, tek dönem değil, her iki dönemde de programda yer alması ve daha fazla krediye

sahip olması gerektiği katılımcı görüşlerine yansımıştır. Katılımcıların bu görüşleri, hizmet öncesi mesleki eğitim anlayışının temel felsefesiyle paralellik arz etmektedir.

Öğretmen adaylarının alan bilgisine, öğretmenlik meslek bilgisine ve genel kültür bilgisine sahip olması beklenmektedir (Açıkalın, 1987). Haliyle onlara bu nitelikleri kazandıracak eğitimcilerin de bahsi geçen özelliklere sahip olmasının önemli oluşu işin doğası gereğidir. Aday Kur'an kursu öğretmenleri, eğitim programında yer alan Kur'an Kerim ve Temel İslami İlimler öğrenme alanlarında dersleri yürüten eğitim görevlilerini alan bilgisi konusunda yeterli bulmaktadırlar. Ancak Din Hizmetleri, Mesleki Bilgi ve Beceri öğrenme alanlarındaki dersleri işleyen eğitim görevlilerinin alan bilgisi hususunda genel olarak yeterli olmadığı yönünde görüşlerin öne çıktığı görülmektedir. Bu durum, özellikle alan uzmanlarının pedagojik formasyon/öğretmenlik meslek derslerini yürütmemesiyle ilişkilendirilmektedir. Buna mukabil bahsi geçen derslere alan uzmanlarının girdiği akademilerdeki eğitim kalitesi ve verimine yönelik memnuniyet, katılımcı görüşlerinde fark edilmektedir.

Öğretmenlerin ve din eğitimcilerinin, alan bilgisi, pedagojik formasyon, genel kültür ve karakter sahibi olmak gibi temel niteliklere vurgu yapılmaktadır (Öcal, 2013). Aday Kur'an kursu öğretmenlerinin neredeyse tamamı Akademi eğitim görevlilerinin alan bilgisi konusunda oldukça yeterli ve yetkin olduklarını ifade etmeleri dikkat çeken bir husustur. Bununla birlikte öğretmenlik mesleğini icra konusunda Akademi hocalarında hissedilir derecede azim ve gayretin olmasına rağmen, fark edilir oranda pedagojik formasyon eksikliğinin olduğu da görülmektedir. Öyle ki, bu durum, literatürde DİB hizmet içi eğitime ilişkin yer alan çalışmaların bulgularında da ifade edilmiştir (Ertürk, 2021). Çok az da olsa sınıf yönetimi formasyon eksikliği olan hocaların olması ise üzücü bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Eğitimin birincil paydaşları olarak akla her ne kadar öğretmenler ve öğrencileri gelse de özellikle okul başarısında öğretmenler kadar etkili olan aktörlerin başında eğitim yöneticileri gelmektedir. Olumlu okul ikliminin oluşturulmasında eğitim yöneticilerin payı yadsınamaz bir gerçektir. Bu nedenle olsa gerek eğitim yöneticiliği günümüzde artık oldukça önem kazanmış, profesyonel bir meslek olarak görülmeye başlanmıştır (Aypay, 2016). Dünyada

bir asrı aşan geçmişi olan eğitim yöneticiliği programları uygulanmaktadır. Türkiye’de ise geçmişi çok eskilere gitmemektedir. Değişen dünyada eğitim kurumlarını başarılı bir şekilde geleceğe ulaştıracak eğitim yapısını ve toplumu tanıyan lider ruhlu eğitim yöneticilerine ihtiyaç duyulduğu ancak, tüm dünyada genel olarak okul idarecilerinin bürokratik kısıtlamalarla karşı karşıya kaldıkları vurgulanmaktadır (Karip - Köksal, 1999). İnsan, idareci niteliklerine sahip bir şekilde dünyaya gelmediği için bu konuda akademik bir eğitimin alınması gerektiği üzerinde durulmaktadır (Şahin, 2002). Diyanet Akademi merkezleri müdürlerinin, yönetici eğitimi aldıklarına dair elimizde net bir veri olmamasına rağmen, aday Kur’an kursu öğreticilerinin Akademi yöneticilerini olumlu değerlendirmeleri, yapıcı, sorunları çözme iradesine sahip olduklarını dile getirmeleri, Başkanlığın eğitim merkezi idarecilerinin seçiminde başarılı olduğunu göstermektedir. Çok fazla olmamakla birlikte olumsuz tutum ve davranışlara sahip Akademi yöneticilerinin olması, eğitim yöneticiliğinin olumlu tesadüflere bırakılamayacağı, bu konuda mutlaka gerekli eğitimlerin alınması ve sertifika programlarının düzenlenmesi gerçeğinden bizi uzaklaştırmamalıdır.

Eğitim kurumlarının bina ve çevresel faktörleri öğretme-öğrenme süreçlerinde oldukça önemli role sahiptir. Eğitim binalarının büyüklüğü, ısınma ve aydınlanma, kütüphane, laboratuvar ve teknolojik imkânları, çevre düzenlemeleri; sınıfların büyüklüğü, öğrenci sayısı, sıraların yerleşim biçimi öğrenci ve öğretmen gibi eğitimin iç paydaşlarının motivasyonlarına derinden tesir ettiğine vurgu yapılmaktadır (Aydoğan, 2012). Akademi merkezlerinin çevresel faktörleri ile ilgili aday Kur’an kursu öğreticileri ayrıntılı görüş ve değerlendirmelerde bulunmamış olsalar da fiziki şartlar, iase ve ibate imkanları gibi eğitimin çevresel faktörlerine dair genel olarak bir memnuniyetin olduğu göze çarpmaktadır. Ancak yatılı imkânlarının biraz daha geliştirilmesi ve iyileştirilmesi gerektiğine vurgu yapan katılımcıların olduğu da müşahade edilmektedir.

Kurumsal aidiyet ve örgütsel bağlılık, çalışanların görev yapacakları kurumlara olumlu duygu ve düşünce beslemeleri, kurumla bütünleşerek onun hedef ve amaçlarına ulaşabilmesi için özverili bir hizmet etme bilincine sahip olmayı ifade etmektedir (Ünlü, 2017). Gerek özel gerekse kamu kurum ve kuruluşlarının başarılı olabilmeleri için iş görenlerde “bağlılık oluşması sonucu-

nu doğuracak, kuruma güven duyma, aidiyet ve sadakat hissiyatlarının geliştirilmesi gerekir" (Karabekir - Ünlü, 2016). Diyanet Akademi eğitiminin, aday Kur'an kurusu öğreticilerinin gerek icra edecekleri mesleğe yönelik motivasyonlarını gerekse Diyanet İşleri Başkanlığı'na kurumsal aidiyetlerini genel olarak olumlu yönde etkilediği fark edilmektedir. Bunun yanında hem din görevliliği meslek motivasyonu hem de Diyanet İşleri Başkanlığı'na kurumsal aidiyet noktasında menfi tutum ve görüşlere sahip katılımcıların olması ise her iki konu üzerinde durulması gerektiği sonucuna bizi götürmektedir. Bu konuda mesleki ve kurumsal oryantasyon faaliyetlerine ayrıca önem verilmeli ve özen gösterilmelidir. Zira müesseseler, insanlarla kaimdir. Kurumların şerefi ve üstünlüğü, personeline bağlıdır.

Eğitimde başarılı olan ülkelerin, en iyi öğretmenleri yetiştirdiği ve istihdam ettiği görülmektedir (Özenici - Evcim, 2023; Göküş, 2020). Öğretmen seçme, yetiştirme ve atamasında en önemli unsurlarından biri de güvenilir ve geçerli ölçme ve değerlendirme prosedürlerinin işe koşulması ve özenle hazırlanmış kriterlerin kullanılmasıdır (Özoğlu, 2011). Dünyada öğretmen adaylarının seçimi, eğitimi ve istihdamı ile ilgili iki tür anlayış bulunmaktadır. Türkiye'deki uygulama, genel olarak öğretmen adayı yetiştiren eğitim programlarına ihtiyacın üzerinde öğrenci alınması ve istihdam sürecinde ayrıca bir seçim yapılması biçimindedir (Özoğlu vd., 2013). Bu durum Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an kursu öğreticiliği için kısmen farklılaşmış durumdadır. Dini yükseköğretim kurumlarından mezun olan Kur'an kursu öğreticisi adayları, istihdam için iki defa hizmet öncesi eğitim almakta ve sınava girmektedirler. Bunlardan biri Üniversite eğitimi, diğeri ise Akademi eğitimidir. Üniversite eğitimi sonrası KPSS/DHBT (Kamu Personeli Seçme Sınavı/Din Hizmetleri Alan Testi); Akademi eğitimi sonrası ise mezuniyet sınavı uygulanmaktadır. Akademi eğitimine, KPSS/DHBT sınav sonucuna göre sözlü sınav ile aday din görevlisi seçimi yapılmaktadır. Akademi eğitimi süreci boyunca yapılan ölçme ve değerlendirmeler sonucunda başarılı olanların kamu personeli olarak ataması gerçekleştirilmektedir. Şöyle ki, Akademi eğitiminin Genel Not Ortalamasının (GNO) %60'ı, Akademi mezuniyet sınavının ise %40'ı hesaplanarak Kur'an kursu öğreticilerinin, sözleşmeli kamu personeli olarak atanmasına esas alınan başarı sıralaması oluşturulmakta ve istihdam edilecekleri pozisyonlar belirlenmektedir (Diyanet Akademisi Hizmet İçi Eğitim Yönetmeli-

ği, 2023). Buna göre KPSS-DHBT sınavının doğrudan atamalarda dikkate alınmadığı görülmektedir. Akademilere öğrenci/kursiyer seçiminde, Akademi eğitimi sürecinde ve sonunda memur olarak atanmayı ve yerleştirmeyi doğrudan etkileyen ölçme ve değerlendirme konusunda serzenişlerin ciddi boyutta ve yoğun bir şekilde aday Kur'an kursu öğrencilerinin görüşlerine yansıdığı görülmektedir. Akademiye girişte dikkate alınan KPSS-DHBT ve mülakat sınavları ile GNO ve mezuniyet sınavlarının sonuçları arasındaki puan farkının çok olması katılımcıların önemli bir kısmı tarafından kendi aleyhlerine atamalarda adaletsizliğe sebep olduğu şeklinde dile getirilmiştir. Ayrıca Akademiler arası ölçme ve değerlendirme konusunda standardın oluşturulmadığı ve eşitsizliğin yaşandığı duygu ve düşüncesi katılımcı görüşlerine yansımıştır. Bununla birlikte Akademilerde eğitim görevlilerinin adil ve güvenilir ölçme ve değerlendirme konusunda problem yaşadıklarını ima eden katılımcı görüşleri de bulunmaktadır.

Araştırmanın sonuçları bağlamında şu öneriler sunulabilir:

1. Akademi merkezlerindeki hizmet öncesi mesleki eğitim süresince kursiyerlerin psikolojik durumlarını ve meslekî motivasyonlarını olumsuz etkileyecek yönetici, eğitici ve idari personelin tutum ve davranışlarında daha dikkatli ve hassas olmaları gerekmektedir. Ayrıca genel anlamda kursiyer sorunlarının çözümü açısından Akademi merkezlerinde psikolojik danışman istihdam edilebilir.

2. Pedagojik formasyon derslerine ilişkin Eğitim ve İlahiyat fakülteleri ile iş birliği yapılarak alanında yetkin akademisyenlerden istifade edilebilir. Dahası bu derslere ilişkin bilim uzmanları veya doktora dereceli alan uzmanları eğitim görevlisi olarak Akademi merkezlerinde istihdam edilebilir.

3. Program geliştirme uzmanlarının öncülüğünde eğitimde program geliştirme süreçleri göz önünde bulundurularak ihtiyaç analizleri yapılarak meslek öncesi eğitim programı güncellenmelidir.

4. Akademi eğitiminde derslerin genel olarak işlenişinde aktif öğrenmeye ve sınıf içi uygulamalara ağırlık verilmelidir.

5. Meslekî eğitim anlayışının doğal bir sonucu olarak staj/uygulama derslerinin kredisi artırılarak tek dönemde gerçekleştirilen uygulama her iki

döneme de yayılmalı ve bu konuda Akademi merkezlerinde gerekli uygulama birliğine özen gösterilmelidir.

6. Akademilerin yönetiminde ve gerçekleştirilen eğitimde verimin ve kalitenin artırılması hedefine yönelik eğitim yöneticiliği ve etkili iletişim teknikleri gibi konularda idareci ve eğitim görevlilerine hizmet içi eğitimler verilmelidir.

7. Akademiler arası puanlama farklılıklarının giderilmesi ve ölçme değerlendirme süreçlerinin farklı Akademi merkezlerinde eğitim gören tüm adaylar için daha adil bir zeminde gerçekleştirilmesi adına tüm sınavlar merkezî olarak yapılmalıdır.

8. Aday Kur'an kursu öğretmenlerinin memur olarak atamalarında, yalnızca Akademi eğitimi ortalamalarına göre değil bir bütün olarak KPSS-DHBT ve Akademi öncesi mülakat puanları da dikkate alınmalıdır.

Kaynakça

- Açıklan, Aytaç. "Üniversitelerde Öğretmenlerin Hizmet İçinde Yetiştirilmesi". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2/2 (01 Haziran 1987). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hunefd/issue/7835/103167>
- Akdemir, Salih. "Rahib Sani'ye Göre Kur'an'da Hz.İsa". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 26/1-4 (01 Ağustos 1983), 183-203. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/auifd/issue/71592/1151616>
- Aşlamacı, İbrahim. "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersine İlişkin Görüşleri (İnönü Üniversitesi Örneği)". *Journal of International Social Research* 9/43 (20 Nisan 2016), 1361-1361. <https://doi.org/10.17719/jisr.20164317707>
- Aydın, Ömür. "Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Hukuki Statüsü Üzerine Tartışmalar". *Akademik İncelemeler Dergisi* 14/2 (31 Ekim 2019), 239-276. <https://doi.org/10.17550/akademikincelemeler.485408>
- Aydoğan, İsmail. "Okul Binalarının Özellikleri ve Öğrenciler Üzerine Etkiler". *Milli Eğitim Dergisi* 42/193 (2012), 29-43.

- Aypay, Ahmet. *Türkiye’de Eğitim Yöneticiliği ve Maarif Müfettişliği*. Ankara: Pegem Akademi, 2016.
- Baltacı, Ali. “Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır?” *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 5/2 (2019), 368-388.
- Baltacı, Ali. “Nitel Araştırmalarda Örneklem Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme”. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 7/1 (28 Haziran 2018), 231-274. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/bitlissos/issue/38061/399955>
- Büyükkaragöz, Savaş - Muşt, Muammer C. *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Kon-ya: Mikro Yayınları, 1998.
- Creswell, John W. *Nitel Araştırma Yöntemleri -Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni-*. Ankara: Siyasal Kitabevi, 2018.
- Creswell, John W. - Creswell, J. David. *Araştırma Tasarımı: Nicel, Nitel ve Karma Yöntem Yaklaşımları*. çev. Engin Karadağ. Ankara: Nobel Akademik Ya-yıncılık, 2021.
- “Cumhurbaşkanı Erdoğan, Diyanet Akademisi Başkanlığı Mezuniyet Mera-simi’ne katıldı”. haz. Diyanet Basın Merkezi. Yayın Tarihi 01 Şubat 2024. <https://www.youtube.com/watch?v=RbHGP59ZqfE>
- “Cumhurbaşkanı Erdoğan, Diyanet Akademisi Başkanlığı Mezuniyet Mera-simi’ne katıldı”. Erişim 01 Şubat 2024. <https://diyanet.gov.tr/tr-TR/Kurumsal/Detay/36211/cumhurbaskani-erdogan-diyanet-akademisi-baskanligi-mezuniyet-merasimine-katildi>
- Çapar, Meral Ceylan - Ceylan, Müyesser. “Durum Çalışması ve Olgubilim Desenlerinin Karşılaştırılması”. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 22/Özel Sayı 2 (31 Aralık 2022), 295-312. <https://doi.org/10.18037/ausbd.1227359>
- Çapçioğlu, Fatma - Kızılabdullah, Yıldız. “Uygulama Öğretmeni ve Öğrenci-lerinin Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretmenlik Uygulaması Sürecine Yönelik Görüşleri”. *Dini Araştırmalar* 23/58 (Din Eğitimi: Prof. Dr. Beyza Bilgin Özel Sayısı) (18 Kasım 2020), 15-78. <https://doi.org/10.15745/da.797997>

- Çelik, Yaşar - Gül, İbrahim. "Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Değerlendirilmesi". *Asya Öğretim Dergisi* 6/2 (20 Aralık 2018), 81-103. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aji/issue/41386/430482>
- Dam, Hasan - Ertürk, İdris. "Diyanet İşleri Başkanlığı Mesleğe Hazırlık Eğitim Programının İçerik ve Etkililiğinin Değerlendirilmesi". *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 48 (20 Haziran 2020), 97-137. <https://doi.org/10.17120/omuifd.725115>
- Demirel, Özcan. *Eğitimde Program Geliştirme: Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi, 2021.
- DİB, Diyanet İşleri Başkanlığı. "2022 Yılı Diyanet Akademisi Aday Din Görevlisi (KKÖ, İ-H, M-K) Alımı". DİB, 2022.
- DİB, Diyanet İşleri Başkanlığı. *Aday Din Görevlileri Mesleki Eğitim Programı (4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticisi)*. Ankara: DİB Diyanet Akademisi Başkanlığı, 2023.
- DİB, Diyanet İşleri Başkanlığı. *Aday Din Görevlileri Mesleki Eğitim Programı (Hafız Kur'an Kursu Öğreticisi)*. Ankara: DİB Diyanet Akademisi Başkanlığı, 2023.
- DİB, Diyanet İşleri Başkanlığı. DİB Aday Memur Yerleştirme Yönetmeliği, Diyanet İşleri Başkanlığı Aday Memurların Yetiştirilmelerine Dair Yönetmelik. 94 (2012).
- DİB, Diyanet İşleri Başkanlığı. DİB Görev ve Çalışma Yönetmeliği, Diyanet İşleri Başkanlığı Görev ve Çalışma Yönetmeliği (Kanun No. 29033). (2014).
- DİB, Diyanet İşleri Başkanlığı. DİB Hizmet İçi Eğitim Yönetmeliği, Diyanet İşleri Başkanlığı Hizmet İçi Eğitim Yönetmeliği. (2012).
- Diyanet Akademisi Görev ve Çalışma Yönetmeliği, Diyanet Akademisi Görev ve Çalışma Yönetmeliği. *Resmî Gazete* 32207 (31 Mayıs 2023).
- Diyanet Akademisi Hizmet İçi Eğitim Yönetmeliği, Diyanet Akademisi Hizmet İçi Eğitim Yönetmeliği. *Resmî Gazete* 32207 (31 Mayıs 2023).

- Diyanet Akademisi Mesleki Eğitim Yönetmeliği, Diyanet Akademisi Mesleki Eğitim Yönetmeliği. *Resmî Gazete* 32207 (31 Mayıs 2023).
- Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun, Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun (Kanun No. 633). *Resmî Gazete* 12038 (22 Haziran 1965).
- Diyanet Akademisi Kanunu, Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile Devlet Memurları Kanunu'nda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (Kanun No. 7383). *Resmî Gazete* 31788 (24 Mart 2022).
- DMK, Devlet Memurları Kanunu (Kanun No. 657). *Resmî Gazete* 4179 (14 Temmuz 1965).
- Ecer, Münir. "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Uygulaması Dersine İlişkin Beklentileri". *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 35 (31 Ocak 2024), 160-177. <https://doi.org/10.54600/igdirsosbilder.1387964>
- Ertürk, İdris. *Türkiye'de Din Görevlilerinin Hizmet İçi Eğitimi*. Ankara: İlahiyât Yayınları, 2021.
- Göküş, Şeref. "Din Görevlilerinin Örgütsel Güven Düzeyleri ile Mesleki Doyum Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi". *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi* 9/2 (30 Aralık 2019), 285-309. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mjh/issue/82498/1414140>
- Göküş, Şeref. "Dünyada Öğretmenlik". *Geçmişten Geleceğe Öğretmen ve Öğretmenlik*. ed. Adem Güneş. 135-165. Ankara: Otto, 2020.
- Hergüner, Gülten. "21. Yüzyılda Eğitimcileri Eğitimi ve Okul Düzeni". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 15/15 (01 Haziran 1998), 287-294. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kuey/issue/10381/127028>
- Kara, İsmail. "Din ile Devlet Arasında Sıkışmış Bir Kurum: Diyanet İşleri Başkanlığı". *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 18 (17 Ocak 2014), 29-55. <https://doi.org/10.15370/muifd.26932>

- Kara, Mustafa. *Diyanet İşleri Başkanlığı Hizmet İçi Eğitim İhtisas Kurslarının Din Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Karabekir, Münire - Ünlü, Ufuk. "Kamu Kurumlarının Kariyer Mesleklerinde İşe (Yeni) Başlayanların Örgütsel Bağlılıkları Üzerine Bir Araştırma". *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 1/13 (11 Ocak 2016), 296-308. <https://doi.org/10.20875/sb.22987>
- Karasar, Niyazi. *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2016.
- Karip, Emin - Köksal, Kemal. "Okul Yöneticilerinin Yetiştirilmesi". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 18/18 (01 Eylül 1999), 193-207. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kuey/issue/10378/126996>
- Kaymakcan, Recep vd. "İlahiyat Lisans Tamamlama Programının Verimliliği Üzerine Olgusal Bir Araştırma". *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13/26 (30 Aralık 2015), 43-62. <https://doi.org/10.14395/jdiv121>
- Kıral, Bilgen. "Nitel Araştırmada Fenomenoloji Deseni: Türleri ve Araştırma Süreci. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi". *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi* 10/4 (2021), 92-103.
- Kocaman, Kasım. "Kur'an Bağlamında Din Eğitiminin Kaynağı Olan Din Adamlarının Dünya Hayatına Bakışı". *The Journal of Academic Social Science Studies* 9/30 (08 Ağustos 2019), 263-290. <https://doi.org/10.9761/JASSS2576>
- Kocaman, Kasım. "Türkiye'de Din Hizmetleri Bağlamında Yüksek Din Öğretiminde Meslekî Uygulama". *Journal of Turkish Studies* 14/4 (01 Ocak 2019), 2525-2545. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.23286>
- Kurt, İbrahim. "Diyanet İşleri Başkanlığı Dini Yüksek İhtisas Eğitimi". *Din ve İnsan Dergisi* 3/6 (14 Aralık 2023), 111-129. <https://dergipark.org.tr/en/pub/dinveinsan/issue/81292/1373628>
- Öcal, Mustafa. *Din Eğitimi ve Öğretiminde Metodlar*. Ankara: TDV Yayınları, 2013.

- Özdemir, Murat. "Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma". *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 11/1 (01 Mart 2010), 323-343. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ogusbd/issue/10997/131612>
- Özenici, Salih - Evcim, Hüseyin. "Öğretmen İstihdam Süreci ve Değerlendirme Yöntemleri: Türkiye ve Almanya Örnekleme". *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* 36 (21 Ekim 2023), 958-982. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1369562>
- Özkan, Hüseyin vd. "Öğretmen Adaylarının İlköğretim Okullarında Yaptıkları Öğretmenlik Uygulamasının Yetişmelerindeki Rolü". *Milli Eğitim Dergisi* 168 (2005).
- Özoğlu, Murat vd. *Türkiye ve Dünyada Öğretmenlik Retorik ve Pratik*. Ankara: Eğitim-Bir-Sen Yayınları, 2013.
- Özoğlu, Murat. "Türkiye'nin Öğretmen 'Yetiştirme' Politikaları". 21. *Yüzyılda Türkiye'nin Eğitim ve Bilim Politikaları Sempozyumu Bildiri Kitabı*. 143-156. Ankara: Eğitimciler Birliği Sendikası, 2011.
- Polis Yüksek Öğretim Kanunu, Polis Yüksek Öğretim Kanunu (Kanun No. 4652). *Resmî Gazete* 24397 (09 Mayıs 2001). <https://mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4652&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Şahin, Necla. "Eğitim Yöneticisi Adaylarının Eğitim Yöneticiliği Sınavı Başarı Düzeyleri". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 31/31 (01 Şubat 2002), 430-443. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kuey/issue/10366/126885>
- Tekindal, Melike - Arsu, Şerife UĞUZ. "Nitel Araştırma Yöntemi Olarak Fenomenolojik Yaklaşımın Kapsamı ve Sürecine Yönelik Bir Derleme". *Ufukun Ötesi Bilim Dergisi* 20/1 (29 Aralık 2020), 153-172. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uobild/issue/58856/813813>
- Tezcan, Mahmut. *Sosyolojik Kuramlarda Eğitim*. Ankara: Anı Yayıncılık, 2013.
- Türnüklü, Abbas. "Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi* 24/24 (2000), 543-559.

- Ünlü, Ufuk. "Kamu kurumlarında Örgütsel Bağlılık Açısından Örgütsel Sadakatin Önemi". *Sayıştay Dergisi* 106 (01 Eylül 2017), 147-162. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sayistay/issue/61562/919266>
- Yağar, Fedayi - Dökme, Sema. "Niteliksel Araştırmaların Planlanması: Araştırma Soruları, Örneklem Seçimi, Geçerlik ve Güvenirlik". *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi* 3/3 (25 Ekim 2018), 1-9. <https://dergipark.org.tr/en/pub/gsbdergi/issue/39953/474327>
- Yalçın, Hacer. "Bir Araştırma Deseni Olarak Fenomenoloji". *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 22/Özel Sayı 2 (31 Aralık 2022), 213-232. <https://doi.org/10.18037/ausbd.1227345>
- Yıldırım, Ali - Şimşek, Hasan. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 12. Basım, 2021.
- Yılmazkurt, Ahmet - Göküş, Şeref. "Dokuzuncu Diyanet İşleri Başkanı Ali Rıza Hakses (1892-1983) ve Döneminde Gerçekleştirilen Yaygın Din Eğitimi Faaliyetleri". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 63/1 (31 Mayıs 2022), 275-320. <https://doi.org/10.33227/auifd.1078300>